

सं महानगरपालिका
काठमाडौं महानगरपालिका

स्थानीय पाठ्यक्रमया लिधंसाय् नेपालभाषाया सफू

संक्षय् म्मीव

(सं देय् म्हेसीके)

४ तगिं
कक्षा

सं महानगरपालिका
काठमाडौं महानगरपालिका

सं महानगरपालिका

काठमाडौं महानगरपालिका

स्थानीय पाठ्यक्रमया लिधंसाय् नेपालभाषाया सफू

सं खस्य म्मीव

(यें देय् म्हसीके)

तगिं (कक्षा)

पिकाक (प्रकाशक)

यें महानगरपालिका

काठमाडौं महानगरपालिका

स्थानीय पाठ्यक्रमया लिधंसाय्
नेपालभाषाया सफू

यँ देय् म्हासीके

(यँ देय् म्हासीके)

तगिं ४ / कक्षा ४

सर्वाधिकार :

यँ महानगरपालिका

काठमाडौं महानगरपालिका

न्हापांगु पिथना (प्रथम प्रकाशन) :

ने.सं. ११४१ (वि.सं. २०७७)

परिमार्जित पिथना (परिमार्जित प्रकाशन) :

ने.सं. ११४६ (वि.सं. २०८२)

पिकाक :

यँ महानगरपालिका

काठमाडौं महानगरपालिका

©

यँ महानगरपालिका शिक्षा विभागया लिखित स्वीकृति बिना ब्यापारिक प्रयोजनया निंतिं थुगु सफूया पूरा वा आंशिक भाग प्रकाशन यायेत, हीका: प्रकाशन यायेत, छुं नं विद्युतीय साधन वा मेगु प्रविधिं रेकर्ड यायेगु वा प्रतिलिपि पिकायेगु ज्या याये दइ मखु ।

Yen Dey Mhasike – A text book of Nepal Bhasa for class 4 based on local curriculum.

Published and implemented by Kathmandu Metropolitan City.

जिमिगु धापू

येँ देय् न्यंकंया ब्वनेकुथिइ शैक्षिक दँ ११४० (वि.सं. २०७७) निसें आधारभूत तह (तगिं छगूनिसें च्यागूतक) येँ देय्या म्हसीका बीगु स्थानीय पाठ्यक्रम नेपालभाषाया माध्यमं ब्वकेगु नीतिगत निर्णय येँ महानगरपालिकां याये धुंकूगु दु । नेपाःया संविधानया भाग ३ मौलिक हक अन्तर्गत धारा ३२ या उपधारा (२) व (३) य् देय् या हरेक स्थानीय तहपाखें थःगु मातहतय् लाःगु सामुदायिक व संस्थागत ब्वनेकुथिइ स्थानीय पाठ्यक्रम कथं थःपिसं हे छगू विषय ब्वके फइगु व्यवस्था यानातः कथं येँ महानगरपालिकां थ्व खँ क्वःछ्यूगु खः । थ्वया लिधंसाय् ब्वनामिपिन्त थःगु येँ देय् दुने व पिने नापं स्थानीय तहया थीथी विषययाबारे दुग्यंक ज्ञान बीगु उद्देश्य थ्व पाठ्यक्रमं काःगु दु । थ्वहे भवलय् हरेक न्यादँय् ई कथं पाठ्यक्रम परिमार्जन यायेमाःगु नियम कथं परिमार्जित पाठ्यक्रमया आधारय् थ्व पाठ्यसफू दयेकाः पिथंगु खः ।

थुकी येँ देय्या नखःचखः, वेशभूषा, संस्कार, सम्पदा, भाषा, सीप, कला कौशल व व्यवसाय, नैतिक शिक्षा, भौगोलिक स्वरूप व प्राकृतिक स्वरूप, स्वास्थ्य शारीरिक शिक्षा व कासा, व्यक्ति म्हसीका, लिपि नं यानाः मुक्कं भिगू विषय दुथ्याकातःगु दु । थज्याःगु थीथी विषय ब्वनामिपिसं अध्ययन यानाः उकिया महत्व, उपयोगिता नापं व्यावहारिकताबारे थुइकाः पुस्तान्तरणया नितिं संरक्षण व सम्बर्द्धन याये फइ ।

येँ देय् ऐतिहासिककालनिसें मूलतः नेवाः भाय् ल्हाइपिनिगु वस्ती जुया वयाच्वंगु व थ्व नगरया म्हसीका विइबलय् नेवाः भाय् हे यक्व छ्यलाबुला जुइगुलिं पाठ्यसफूया अध्यापन स्थानीय नेपालभाषां जुल धाःसा महानगरयात अझ सततिक थुइके अःपुइगुया नापनापं स्थानीय भाषाया संरक्षण व सम्बर्द्धन यायेगु स्थानीय तहया संवैधानिक व कानुनी अभिभारा नं पूवनी । थुकथंया अध्ययनपाखें विद्यार्थीतय्त थःगु देय् व थः जःखःया लः, फय्, चा म्हसीके बियाः कन्हय् देय्यात माःगु सक्षम जनशक्ति उत्पादन याये फइ धइगु भलसा कयागु दु । थ्व सफू दुने सम्बन्धित विषयवस्तु, न्ह्यसःलिसः, खँग्वः धुकू, याज्या नापं परियोजना ज्या दुथ्याःगुलिं ब्वनामिपिसं अःपुक हे रचनात्मक ज्या याये फइ । अथे हे स्यनामिपिनि नितिं क्रियाकलाप नं बियातःगु दु ।

सफू थ्व रूपय् पिथनेत थःगु ग्यसुलाःगु सुभावा बियादीम्ह येँ महानगर कार्यवाहक प्रमुख **सुनिता डंगोल** जुयात सुभाय् देछासे थ्व सफू पिथनेया नितिं ग्वाहालि यानादीपिं येँ महानगरपालिका शिक्षा तथा स्वास्थ्य समिति नापं नेपालभाषा पाठ्यक्रम तथा सफू परिमार्जन समितिया कजि **चिनीकाजि महर्जन**, छयाञ्जे भाजु **नेत्रनारायण पौडेल**, प्रमुख प्राविधिक सल्लाहकार नापं च्वमि **बरुणप्रसाद बैद्य**, परिमार्जन यानादीम्ह **सह-प्राध्यापक मदनरत्न मानन्धर** व थ्व ज्याय् ग्वाहालि यानादीपिं सकलसितं दुनुगलं सुभाय् देछाना च्वना । न्हापांगु संस्करण च्वयादीपिं **प्रा.डा.चुन्दा बज्राचार्य**, **सह-प्राध्यापक मदनरत्न मानन्धर**, **सह-प्राध्यापक पुष्पनारायण मानन्धर**, **नन्दकाजी श्रेष्ठ**, **कायबहादुर नेपाली (व्यञ्जनकार)**, **राकेश श्रेष्ठ**, **सन साय्मि**, **सिल्भा प्रधान**, **सुनिता मानन्धर**, **सरस्वती तुलाधर** व **सृजना शाक्य**पिंत नं दुनुगलं सुभाय् देछाना च्वना ।

सफूयात थुगु स्वरूपय् पिथनेत ग्वाहालि यानादीपिं भाषा सम्पादनय् **रमेश काजि स्थापित**, विषयवस्तु सम्पादनय् **सिल्भा प्रधान** व **सुनिता मानन्धर**, लेआउट डिजाइनय् **अर्विन्द्र मान सिं**, च्वयाकिपाय् **एकाराम सिं**, फोटोग्राफीया नितिं **रेखा शाक्य**, लिपि विज्ञ **आनन्द कुमार महर्जन** व कम्प्यूटर टाइप यानादीम्ह **सरोजमान नकमी**पिं सकलसितं सुभाय् देछाना ।

थ्व सफू स्यनेकनेया नितिं छगू साधन जक खः । थुकियात छ्यलाबुलाय् हयेत सःस्यूपिं स्यनामि, ब्वनामिपिसं नं पाठ्यक्रमं ब्यूकथंया सिकाई उपलब्धियात स्रोत व साधनया रुपं छ्यल धाःसा याउंक अःपुक हे स्यना काये फइ । थ्व सफूतिइ दुथ्याःगु विविध विषयपाखे छुं नं मगाःमचाःगु दुसा सुधारया नितिं सकल स्यनामि, अभिभावक, बुद्धिजीवी नापं ब्वमिपिनिगु थःथःगु थासय् महत्वपूर्ण भूमिका दुगु हुनिं सकसितं रचनात्मक सुभावाया नितिं इनाप यानाच्वना ।

हाम्रो भनाई

काठमाडौं महानगरका सबै विद्यालयहरूमा शैक्षिक वर्ष वि.सं. २०७७ (ने.सं. ११४०) देखि आधारभूत तह (कक्षा एकदेखि कक्षा आठसम्म) काठमाडौं महानगरको परिचय बोध गराउने स्थानीय पाठ्यक्रम नेपालभाषाको माध्यमबाट पठनपाठन गराउने नीतिगत निर्णय काठमाडौं महानगरपालिकाले गरिसकेको छ। नेपालको संविधानको भाग ३ मौलिक हक अन्तर्गत धारा ३२ को उपधारा (२) र (३) मा देशको हेरक स्थानीय तहले आफू मातहत रहेका सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयहरूमा स्थानीय पाठ्यक्रमका रूपमा आफैले एक विषय पढाउन पाइने व्यवस्था गरिए अनुसार काठमाडौं महानगरपालिकाले उक्त निर्णय गरेको हो। निर्णय अनुसार विद्यार्थीहरूलाई आफू बसिरहेको काठमाडौं महानगर भित्र र बाहिरका समेत स्थानीय तहका विविध विषयहरूका बारेमा पूर्ण ज्ञान दिने उद्देश्य लिइएको छ। यसै सिलसिलामा प्रत्येक पाँच वर्षमा समय सापेक्ष पाठ्यक्रम परिमार्जन गर्नु पर्ने नियम अनुसार परिमार्जित पाठ्यक्रमको आधारमा यो पाठ्यपुस्तक प्रकाशित गरिएको छ।

यसमा काठमाडौं महानगरको चाडपर्व, वेशभूषा, संस्कार, सम्पदा, भाषा, सीप, कला कौशल र व्यवसाय, नैतिक शिक्षा, भौगोलिक स्वरूप र प्राकृतिक स्वरूप, स्वास्थ्य शारीरिक शिक्षा र खेलकूद, व्यक्ति परिचय, लिपि समेत गरी जम्मा दशवटा विषय समावेश गरिएको छ। विद्यार्थीहरूले यी विषयहरू अध्ययन गरी त्यसको महत्व, उपयोगिताका साथै व्यावहारिकताबारे बुझी पुस्तान्तरणका लागि संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्न सक्षम हुनेछ।

काठमाडौं महानगर ऐतिहासिककालदेखि नै मूलतः नेपालभाषाभाषीहरूको वस्ती रहँदै आएको र यो नगरको परिचय दिँदा नेपालभाषाकै बढी प्रयोग हुने भएकोले पाठ्यपुस्तकको अध्यापन स्थानीय नेपालभाषाबाट भएमा विद्यार्थीहरूले नगरलाई अझ नजिकबाट बुझ्न सक्नुका साथै स्थानीय भाषाको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्ने स्थानीय तहको संवैधानिक एवं कानुनी अभिभारा पनि पूरा हुन पुग्दछ। यस प्रकारको अध्ययन अध्यापनबाट विद्यार्थीहरूलाई आफ्नो मुलुक, आफू वरिपरिको हावा, पानी, माटोको परिचय दिई भोलि मुलुकलाई आवश्यक पर्ने सक्षम जनशक्ति उत्पादन गर्न समेत टेवा पुग्न जाने विश्वास लिएका छौं।

यस पुस्तक भित्र सम्बन्धित विषयवस्तु, प्रश्नोत्तर, शब्द-अर्थ, अभ्यासका साथै परियोजना कार्य समावेश गरिएकाले विद्यार्थीहरूले सजिलै रचनात्मक कार्य गर्न सक्दछन्। त्यस्तै शिक्षकहरूको लागि पनि क्रियाकलापको व्यवस्था गरिएको छ।

यो पुस्तकलाई यो रूपमा प्रकाशित गर्न आफ्नो अमूल्य सुझाव तथा सहयोग गर्नु हुने काठमाडौं महानगर कार्यवाहक प्रमुख **सुनिता डंगोल** ज्यू प्रति कृतज्ञता प्रकट गर्दछौं। यो पुस्तक प्रकाशनका लागि योगदान गर्नु हुने काठमाडौं महानगरपालिका शिक्षा तथा स्वास्थ्य समिति एवं नेपालभाषा पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तक परिमार्जन समितिका संयोजक **चिनीकाजि महर्जन**, सदस्य सचिव **नेत्रनारायण पौडेल**, प्रमुख प्राविधिक सल्लाहकार एवं लेखक **बरुणप्रसाद बैद्य**, परिमार्जन कर्ता **सह-प्राध्यापक मदनरत्न मानन्धर**लाई हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछौं। यसका साथै प्रथम संस्करणका लेखकहरू **प्रा.डा.चुन्दा बज्राचार्य**, **सह-प्राध्यापक मदनरत्न मानन्धर**, **सह-प्राध्यापक पुष्पनारायण मानन्धर**, **नन्दकाजी श्रेष्ठ**, **कायबहादुर नेपाली (व्यञ्जनकार)**, **राकेश श्रेष्ठ**, **सन साय्मि**, **सिल्भा प्रधान**, **सुनिता मानन्धर**, **सरस्वती तुलाधर** र **सृजना शाक्य**लाई पनि हृदयदेखि धन्यवाद दिन चाहन्छौं। यस पुस्तकलाई यो स्वरूपमा प्रकाशित गर्न सहयोग गर्नुहुने भाषा सम्पादनमा **रमेश काजि स्थापित**, विषयवस्तु सम्पादनमा **सिल्भा प्रधान** र **सुनिता मानन्धर**, लेआउट डिजाइनमा **अर्विन्द्र मान सिं**, चित्रकलामा **एकाराम सिं**, फोटोग्राफीका लागि **रेखा शाक्य**, लिपि विज्ञ **आनन्द कुमार महर्जन** र कम्प्यूटर टाइप गर्नुहुने **सरोजमान नकर्मी**लाई पनि धन्यवाद दिन चाहन्छौं।

यो पुस्तक पठनपाठनका लागि एउटा साधन मात्र हो। यसलाई प्रयोग गर्ने विज्ञ, शिक्षक, विद्यार्थीहरूले पनि पाठ्यक्रमले निर्देश गरे अनुसार सिकाई उपलब्धिलाई स्रोत र साधनका रूपमा प्रयोग गरे सजिलै सिक्न सक्दछन्।

यो पुस्तकमा समावेश गरिएका विविध विषयहरूमा कुनै छुट वा अपुग हुन गएको छ भने सुधारका लागि सम्पूर्ण शिक्षक, अभिभावक, बुद्धिजीवीका साथै विद्यार्थीहरूको आआफ्नो स्थानमा महत्वपूर्ण भूमिका हुने भएकोले सम्बन्धित सबैलाई रचनात्मक सुझावको लागि अनुरोध गर्दछौं।

प्रशिक्षण निर्देशन

थुगु पाठ्यसफूपाखें व्वनामि मस्तयूत सफलतापूर्वक सिकाइ उपलब्धि हासिल यायेत क्वय् बियातःगु बुँदाय् ध्यान बियादीत इनाप यानाच्वना ।

- 📣 बियातःगु विषयवस्तुत लँपु जक खः, उकिं छितः मगाःमचाःगु थें जूसा छिं स्यूकथं धयादिसँ ।
- 📣 मस्तयूत न्ह्यसःया लिसः याउँकः यायेफयेकेत विषयवस्तु धुंकाः न्ह्यसः लिसः बियातःगु खः ।
- 📣 पाठ पतिकं बियातःगु क्रियाकलाप व्वनेक्वथाय् यायेत बियातःगु खः । क्रियाकलाप याकेत दक्व मस्तयूत अनिवार्य रुपं सहभागी याकादिसँ । थीथी स्रोतं किपा वा भिडियो क्लिपत नं कयाः प्रयोग याकादिसँ ।
- 📣 परियोजना ज्यायात प्राथमिकता बियादिसँ ।
- 📣 मस्तयूत खँगवःत तःकःमछि धायेकादिसँ ।
- 📣 याज्याय् न्यनातःगु न्ह्यसःया लिसः मस्तयूत धायेके धुंकाः जक च्वकादिसँ ।
- 📣 स्वास्थ्य, शारीरिक शिक्षा व कासा म्हितेत फयांफत्तले यक्व ई बियादिसँ । कासा म्हिते धुंकाः धेंधेंबल्लाः कासा याकादिसँ ।
- 📣 व्यक्ति म्हसीकाय् बियातःपिं हनेबहपिनिगु देनबारे खँल्हाबल्हा जक यानादिसँ ।
- 📣 लिपिबारे आखःग्वःत तकःमछि च्वकादिसँ । लिपि च्वकेगुबारे धेंधेंबल्ला कासा याकादिसँ ।
- 📣 फयांफत्तले यक्व सम्पदा भ्रमण याकादिसँ ।

नां :

रोल ल्या : सेक्सन :

ब्वनेकुथि :

.....

.....

धलःपौ

एकाइ	शीर्षक	पेज ल्याः
१	भाषा	१
२	नखःचखः व वेशभूषा	
	२.१ घ्यःचाकु संलू	७
	२.२ वज्रयोगिनी जात्रा	१०
	२.३ यैयाःया प्याखं व कुमारी रथयात्रा	१३
	२.४ महाभव्य (देशोद्धार भव्य)	२०
	२.५ छेदिइ तइगु ज्वलं	२३
	२.६ तःधिकःपिसं फीगु ज्वलं	२६
३	संस्कार	
	३.१ मचा जंक्व	२९
	३.२ मरःजा	३२
४	सम्पदा	
	४.१ प्यम्ह गणेद्यः, प्यम्ह करुणामय व प्यम्ह नारायणद्यः	३४
	४.२ त्रिपुरेश्वर महाद्यः	३६
५	सीप, कला कौशल व व्यवसाय	
	५.१ नकःमि	४०
	५.२ ल्वहंकःमि	४१
६	नैतिक शिक्षा	
	६.१ ज्ञानगुणया खँ व सिद्धार्थ गौतम	४४
	६.२ न्याम्ह थाकुलि व नकिं	४८
७	भौगोलिक स्वरुप व प्राकृतिक स्वरुप	
	धः, खुसि, सागर व महासागर	५१
८	स्वास्थ्य, शारीरिक व कासा	
	८.१ व्वनेकुथिया सुचुकुचु	५४
	८.२ दांगदुंग कासा	५७
९	ब्यक्ति म्हसीका	
	९.१ शंखधर साख्याः	६०
	९.२ धुस्वां साय्मि	६१
	९.३ नारायणगोपाल गुरुवाचार्य	६२
	९.४ धम्मावती गुरुमां	६३
	९.५ कृष्णभाइ महर्जन	६४
	९.६ प्रा. डा. कमलप्रकाश मल्ल	६६
१०	लिपि	६९

भीगु यँ देय्

भीसं हे सुचुकुचु याये

ला:ला:थाय् फोहोर वायेगु मयाये

न्त्या:न्त्या:थाय् ई फायेगु मयाये

थ:गु व्वने क्वथा थ:पिसं हे यचुपिचु याये

मै मन्तानगवन्तानिका

काठमाडौं महानगरपालिका

सांस्कृतिक शहर यँ महानगर

सिकाइ उपलब्धि :

स्वांया नां न्यना: धायेफइगु, हाम्व:ग्वारापाखें ल्या: खाना: इनेबलय् जा:खँव: (लिङ्ग) सीकेफइगु, अख: न्ह्य:ख: व माजा: बाजा:या नां धायेफइगु, छक: निक:निसें भिक:तक व स्वीछग:निसें न्यय्ग:तक धायेफइगु, च्वय् बियात:गु खँ व्वनेफइगु, ताहा: वल स्वायायायां म्ये हालेफइगु व वज्रयोगिनी जात्राबारे च्वयेफइगु ।

(पाठ्यघन्टी ल्या : २०)

१.१ न्यनेगु व न्ववायेगु (सुनाइ व बोलाइ)

१.१.१ खँल्हाबल्हा

क) थीथी स्वांया नां :

थौं सनिवा: । जित स्वां तसकं य: । जि व जिमिमां म्हिग: नर्सरीइ वना: गुलाबस्वांया मा न्यानाहया । जिथाय् गमला दु । गमलाय् गुलाबस्वांमा पिना । जिथाय् क्यब नं दु । अबुया पासा सुर्ज कुमारं जित: धका: पलेस्वां, त:फ्वस्वां, ग्वय्स्वां, गोदावरीस्वां, लालुपात्यास्वां सूर्यमुखीस्वांया मा नं बियाहयादिल । जि ला तसकं लय्ताया । दकलय् न्हापां गमलाय् गुलाबस्वां पिना । अले क्यबय् वना: त:फ्वस्वां, गोदावरीस्वां, ग्वय्स्वां, लालुपात्यास्वां, सूर्यमुखीस्वांया मा नं पिना । मामं पलेस्वां पिनादिल । बाताय् ल: तयादिल । जिं पलेस्वांमा उकिइ तया । आ: जिं न्हिंन्हिं स्वांमाया सुसा:कुसा: याये । मामं धयादिल 'मेगु थीथी स्वां चम्पास्वां, दाफ्व:स्वां, अजूस्वां, भ्वंस्वां, न:लास्वां, उप्व:स्वां, सिनाय्स्वां आदि नं दु ।

ख) हाम्व:ग्वारापाखें ल्या: व जा: :

जिगु नां कृष्ण ख: । म्हिग: जिमि तताया बुन्हि ख: । मामं द्य: पुजायाना: वयागु बुन्हि

हनादिल । द्यःयात हाम्वःग्वारा छगः नं छानादिल । ख्यैय् सगं बियादिल । अबुं वयात मरि,
सिसाबुसा व लं नं बियादिल । तसकं न्ह्यइपुसे च्वन । मामं ततायात भिगः हाम्वःग्वारा
बियादिल । किजायात प्यंगः व जितः नं प्यंगः हाम्वःग्वारा बियादिल । मामं स्वंगः व अबुं
स्वंगः हाम्वःग्वारा भपियादिल । दक्वं हाम्वःग्वारा फुत ।

धयादिसँ : मामं ग्वःगः हाम्वःग्वारा दयेकादिल जुइ ? जिमि छैय् ग्वःम्ह मिजपिं दु ?
अले ग्वःम्ह मिसापिं दु ?

-थन हाम्वःग्वाराया संख्या **ल्याः** जुइ ।

-थन जाः खँग्वः धयागु मिसा खः कि मिजं खः धकाः सीकाबीगु खँग्वः खः । मिसाम्ह
धकाः सीकाबीगु खँग्वःयात माजाः खँग्वः धाइ । गथेकि : अजि, मां । मिजं धकाः
सीकाबीगु खँग्वःयात बाजाः खँग्वः धाइ । गथेकि : अजा, अबु ।

१.१.२ न्यनादिसँ व धयादिसँ :

क) अःखः न्ह्यःखः

च्वय् - क्वय्,

दुने - पिने,

जव - खव,

न्ह्यःने - ल्यूने,

तग्वः - चिग्वः,

तलय् - कुने,

ख) माजाः बाजाः

माजाः

बाजाः

माजाः

बाजाः

अजि

-

अजा

निनि

-

निनिपाजु

मां

-

अबु

मलेजु

-

पाजु,

माजु

-

व्वाःजु

तताःजु (पीभत)

-

दाजु

तःमां

-

तःबा

म्ह्याय्

-

जिलाजं,

काकि

-

कका

केहें

-

जिलाजं

कलाः

-

भाःत

तताः

-

जिचादाजु

मय्जु

-

भाजु

थुमेय्

-

मेय्

सा

-

द्वहं (थुसा)

कनि

-

कां

ग) छकः निकः भिकः

जिं बार्चा जाकि छकः, निकः यायां भिकः तक जाकिथलय् तयाः ।

छकः	निकः	स्वकः	प्यकः	न्याकः	खुकः	न्हय्कः	च्याकः	गुकः	भिकः
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०

घ) ल्याः स्वीछगःनिसैं न्यय्गःतक

३१	३२	३३	३४	३५
स्वी छगः	स्वी निगः	स्वी स्वंगः	स्वी प्यंगः	स्वी न्यागः
३६	३७	३८	३९	४०
स्वी खुगः	स्वी न्हय्गः	स्वी च्यागः	स्वी गुंगः	पीगः
४१	४२	४३	४४	४५
पी छगः	पी निगः	पी स्वंगः	पी प्यंगः	पी न्यागः
४६	४७	४८	४९	५०
पी खुगः	पी न्हय्गः	पी च्यागः	पी गुंगः	न्यय्गः

१.२ ब्वनादिसँ :

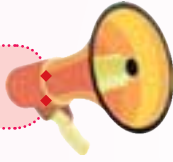
- क) च्वय् बियातःगु स्वांया नां ब्वनादिसँ ।
ख) च्वय् बियातःगु ल्याः व जाः ब्वनादिसँ ।
ग) च्वय् बियातःगु अःखः - न्ह्यःखः ब्वनादिसँ ।
घ) च्वय् बियातःगु माजाः - बाजाः ब्वनादिसँ ।
ङ) च्वय् बियातःगु छकः, निकः यायां भिकः तक ब्वनादिसँ ।
च) च्वय् बियातःगु स्वीछगः (३१) निसैं न्यय्गः (५०) तक ब्वनादिसँ ।

छ) म्ये हाला दिसँ :

च्वमि : राजभाइ जकःमि

ताहा वल स्वायाँयाँयां, भुजिं वल ह्वायाँयाँयां,
स्वया च्वच्चं जिगु कपाः स्याना वल ल्वायाँयाँयां ।
वा नं वल भ्वारारारां, प्वं नं वल तारारारां,
पलि मद् भ्वाथः छेँचा दुना वल घ्वारारारां ।
हिरामोति ज्वारारारां, हिति हाल घ्वारारारां,
त्वने मज्यू धाधां ध्वंमां बभ्कां साल क्वारारारां ।
दासि वल भारारारां, बारा मुल पारारारां,
बैगः थ्वक भाजं दुने कःनि मुल द्वारारारां ।
मूसः अय्लाः ज्वाँयाँयाँयां, साबुंया ति ब्वाँयाँयाँयां,
अजिं द्वाल्य् छुनाच्चन माय्वः छपा च्वायाँयाँयां ।

१.३ च्वयादिसँ

वज्रयोगिनी जात्राया बारे छिं स्यूगु खँ च्वयादिसँ ।

न्त्यसः लिसः

क) न्त्यसः छु थाय्यात नर्सरी धाइ ?

लिसः थीथी स्वांमा पीगु व मीगु थाय्यात नर्सरी धाइ ।

ख) न्त्यसः हाम्वःग्वारायात छु नं धाइ ?

लिसः हाम्वःग्वारायात तौला (तःला) नं धाइ ।

ग) न्त्यसः ख्येँय् सगनय् छु छु ज्वलं दइ ?

लिसः ख्येँय् सगनय् ख्येँय्, न्या, वः, ला व अय्लाः दइ ।

खँगवः धुकू

खँगवः धुकू

नेपालभाषा

नेपाली भाषा

अंग्रजी

क्यब

फुलबारी

garden

लय्ताया

खुसि भएँ

happy

बार्चा

कचौराबाट

by a bowl

जाकि

चामल

rice

भुजिं

भिंगा

housefly

प्वं

असिना

hailstones

बभ्नां

तमाखु

tobacco

याज्या

१. पाय्छि जू मजू च्वयादिसँ :

क) मोहनिबल्य् नःलास्वां पी ।

ख) बुन्हिबल्य् धौबजि इनी ।

ग) थौं जि स्वकः पिहां वना ।

घ) जि तगिं जाँचय् इवःलिं निकः तक न्हाप जुल ।

ङ) ४५गः धाःगु पीखुगः खः ।

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

क) बुन्हिबल्य् छु छु याइ ?

ख) स्वन्तिबल्य् छु स्वां मदयेकं मगाः ?

ग) 'मामं च्यागः हाम्वःग्वारा सीतायात बिल ।' थुकिइ छुछु जाः दु ?

घ) पीस्वंगः व पीन्यागःया दथुइ छु दइ ?

ङ) वा गय् यानाः वइ ?

३. परियोजना ज्या : न्यनेकने यानाः छिं खनागु स्वांया नां च्वयादिसँ । छँजःपिंके न्यनाः हाम्वःग्वारा गथे यानाः दयेकी च्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

मस्तय्त थीथी स्वांया नां तःकःमछि धायेकादिसँ । स्वांया नांयात कयाः खँलाबल्हा याकादिसँ । मिजं व मिसा मस्तय्त पुचः ब्वथलाः भ्वं कुचाय् हाम्वः, चाकु च्वकाः फयांफत्तले अप्वः हाम्वःग्वारा दयेके बियादिसँ । छु जातं गुलि अप्वः हाम्वःग्वारा दयेकल जुइ ? कासा याकादिसँ । मस्तय्गु पुचः दयेकाः अःखः न्ह्यःखः, माजाः बाजाः, छकः निकः व ल्याःया बारे फ्लाएस कार्डय् कासा म्हितकादिसँ । त्याःगु पुचःयात सिरपाः बियादिसँ । मस्त दक्वसितं च्वय् बियातःगु म्ये लय्तयाः लुमंकेबियाः हायेकादिसँ । वज्रयोगिनी जात्राया बारे ल्यूने पाठय् बियातःगुकथं चीहाकलं च्वकादिसँ ।

नखःचखः व वेशभूषा

२.१ घ्यःचाकु संलू

सिकाइ उपलब्धि :

घ्यःचाकु संलू हनेगुबारे बयान यायेफइगु ।

(पाठ्यघन्टि ल्याः ५)

घ्यःचाकु संलू दँयूदँसं माघ १ गते हनीगु नखः
खः । थ्व नखःकुन्हु घ्यःचाकु नयाः निभालय् च्वनाः
म्ह क्वाकेगु याइ । उकिं थ्व नखःयात घ्यःचाकु संलू
धाःगु खः । घ्यःचाकु संलूकुन्हु तौला (हाम्बःग्वारा)
नं नइगु जूगुलिं थ्व नखःयात हाम्बःग्वारा नखः नं
धायेगु याः ।

थ्वकुन्हु सुथय् द्यःयात घ्यःचाकु, तौला, सँन्या आदि मकलय् तयाः पुजा याइ ।
गुम्हेसियां थः पुरोहित व ब्रम्हूतयूत सिदा दान नं बीगु याइ । थ्वकुन्हु मामं मस्तयूत
चसुप्वालय् व न्हायूपनय् तूचिकं तयाः सुवाः बीगु याइ । मांया ल्हातं चिकं तिल धाःसा
उसाँय् बांलाइ धाइ ।

न्त्यसः लिसः

क) न्त्यसः घ्यःचाकु संलूकुन्हु सुथय् गथे यानाः पुजा याइ ?

लिसः घ्यःचाकु संलूकुन्हु सुथय् घ्यःचाकु, तौला, लाभा, सँन्या आदि तयाः मिइ छानाः पुजा याइ ।

ख) न्त्यसः घ्यःचाकु संलूकुन्हु छु छु नइ ?

लिसः घ्यःचाकु संलूकुन्हु घ्यःचाकु, तौला, सँन्या, तरुल, पलः, लाभा, मुस्यापालु, हाम्बः दुगु तिरौला, माय्बुजा आदि नइ ।

ग) न्त्यसः घ्यःचाकु संलूकुन्हु चिकं छाय् बुली ?

लिसः घ्यःचाकु संलूकुन्हु चिकं बुल धाःसा म्हय् तागत दइ धइगु धापू दु ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा

म्ह क्वाकेगु

सुथय्

चसुप्वाल्य्

न्हाय्पनय्

तूचिकं

माय्बूजा

नेपाली भाषा

शरीर तताउने

बिहान

ब्रम्हरन्ध्रमा

कानमा

तोरीको तेल

मासको खिचडी

अंग्रजी

body warming

in the morning

crown

in the ear

mustard oil

black lentil and rice porridge

याज्या

१. पाय्छि जू मजू च्वयादिसँ :

- क) घ्यःचाकु संलू दँय्दँसं माघ १ गते हनीगु नखः खः ।
- ख) घ्यःचाकु संलूकुन्हु तूयागु चिकं ती ।
- ग) घ्यःचाकु संलूकुन्हु खाया ला मिइ तयाः पुजा याइ ।
- घ) घ्यःचाकु संलूकुन्हु सिदा दान नं बीगु याइ ।
- ङ) घ्यःचाकु संलूकुन्हु तरुल नइ मखु ।

२. क्वय् बियातःगु न्त्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) विक्रम संवत् कथं माघ १ गते छु नखः हनी ?
- ख) घ्यःचाकु संलूकुन्हु मामं गन गन चिकं तयाबी ?
- ग) घ्यःचाकु संलू नखःकुन्हु छु छु नइ ?
- घ) घ्यःचाकु संलूकुन्हु पुरोहितयात छु दान याइ ?
- ङ) घ्यःचाकु संलू कुन्हु मामं छाय् चिकं तीकी ?

३. परियोजना ज्या :

क्रियाकलाप

च्वय् बियातःगु खँत छसिकथं व्वंकाः धायेकादिसँ । मस्तयत् छिमिगु छँय् घ्यःचाकु संलू गय् यानाः हनी ? धायेकादिसँ । भ्वंकुचाय् ज्वलंया नां च्वकाः घ्यःचाकु संलू नखः हनेगु तरिकाया नाटक याकादिसँ ।

२.२ वज्रयोगिनी जात्रा

सिकाइ उपलब्धि :

वज्रयोगिनी जात्राबारे बयान यायेफइगु ।

(पाठ्यघण्टि ल्या: ४)

सक्वय् वज्रयोगिनी ह्याउँखाः
माजुया स्वतँजाःगु देगः दु । अनं
नापसं मेगु नितँजाःगु देगः दुने धातुं
दयेकातःगु चीभाःघः (स्वयम्भू चैत्य)
नं दु । वज्रयोगिनीया जवंखवं सिंहिणी
व व्याघ्रिणीया मूर्ति नं दु ।

वज्रयोगिनी जात्रा चौलाथ्व
पुन्हिकुन्हु जुइ । जात्राबलय् जात्रा याइम्ह

वज्रयोगिनी म्हासुखाः माजु घः खः । थ्व घः नापनापं चीभाःघः, सिंहिणी व व्याघ्रिणीयात
खतय् तयाः जात्रा यानाः क्वय् देशय् यंकी । प्यन्हु दुकुन्हु वज्रयोगिनी म्हासुखाः माजु घः
लिसें चीभाःघः, सिंहिणी व व्याघ्रिणीघः नापं बसुन्धरा देवीया नं जात्रा याइ । बसुन्धरा देवी
गुर्जुपिनि आगंछेंय् च्वंम्ह घः खः । थ्व जात्रायात मू जात्रा धाइ । मू जात्राया सतिकुन्हु मू
बिज्याः धाइ । वयां कन्हय्कुन्हुयात धुँ बिज्याः धाइ । वज्रयोगिनी जात्राया न्हय्नुदुकुन्हुयात
बौयाः धाइ । थ्वकुन्हु चान्हय् जा थुयाः भूतप्रेत व पिशाचतय् त बौ नं त्वली ।

अन्तिम न्हियात थहां बिज्याः धाइ । थ्वकुन्हु सक्वया घःसतलं म्हासुखाः माजु,
चीभाःघः, सिंहिणी, व्याघ्रिणी घःपित खतय् तयाः जात्रा याइ । जात्रा यासें च्वय् वज्रयो
गिनीया देगः गुँभालय्पाखे लितयंकी । कन्हय्कुन्हु सुथय् धोंला त्वालय् घःध्वाकाय् मथ्यवं
'बरे क्वब्बाइगु' धकाः गुर्जुपिं खतं तिन्हुइ । सन्ध्याकाइलय् फुक्क घःपिं देगलय् थःथःगु
थासय् बिज्याकी । दकलय् लिपा सरकारी पुजा वइ । थ्व पुजा लिपा जात्रा क्वचाइ । थ्व
जात्रा सक्व देय्या थःगु हे मौलिक जात्रा खः ।

न्त्यसः लिसः

क) न्त्यसः सक्व दयेया न्हापांम्ह जुजु सु खः धाइ ?

लिसः सक्व देय् वज्रयोगिनी छःया आज्ञाकथं जोगदेव वज्राचार्य कलिगत संवत् १८०१ य् शंख बांलुइक दयेकल । अनं शंखरदेवयात न्हापांम्ह जुजु दयेकूगु खः धाइ ।

ख) न्त्यसः वज्रयोगिनी देवी गनं पिहांबिज्याःम्ह छः धाइ ?

लिसः वज्रयोगिनी देवी पंचरश्मी मिज्वालां पिहांबिज्याःम्ह छः धाइ ।

ग) न्त्यसः क्वय् देशय् धाःगु गन खः ?

लिसः क्वय् देशय् धाःगु आःयागु बस्ती दुगु थाय् खः ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा

नेपाली भाषा

अंग्रजी

ह्याउँख्वाः

रातो अनुहार भएको

with red faced

स्वतँजाःगु

तीन तले

three storey

जवं खवं

दायां बायां

right & left

म्हासुख्वाः

पहेँलो अनुहार भएको

with yellow faced

जा थुयाः

भात पकाएर

cooking rice

क्वब्वाइगु

भर्नु

fall

याज्या

१. पाय्छि जू मजू च्वयादिसँ :

- क) वज्रयोगिनी जात्रा च्वान्हुयंकं जुइ ।
- ख) वज्रयोगिनीया जवय् गणेद्यः दु ।
- ग) बसुन्धरा देवी मखनय् च्वंम्ह द्यः खः ।
- घ) वज्रयोगिनी जात्राया खुन्हु दुकुन्हुयात बौयाः धाइ ।
- ङ) 'बरे क्वब्बाइगु' धकाः द्यःपिं खतं क्वब्बाइ ।

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) सक्व देशय् छु द्यःया देगः दु ?
- ख) वज्रयोगिनीया जवंखवं छु छु द्यः दु ?
- ग) बसुन्धरा देवी गन च्वंम्ह द्यः खः ?
- घ) प्यन्हु दुकुन्हु छु छु द्यःया जात्रा याइ ?
- ङ) सरकारी पुजा गबलय् हइ ?

३. परियोजना ज्या : न्यनेकने यानाः पर्यटकीय गन्तव्य दयेकेत सक्व देय्पा सम्भावनाबारे मनूतय्गु धाःपू च्वयादिसँ । ब्वनेक्वथाय् प्रदर्शन याकादिसँ ।

क्रियाकलाप

मस्तयूत च्वय् बियातःगु थीथी द्यःया नां टुक्रा भ्वंतय् च्वकाः न्ह्यःने अलग अलग थासय् तयेकादिसँ । छसिकथं द्यःयात पुज्याःगु भाव याकादिसँ । न्हियान्हिथं याइगु ज्याबारे पुचलय् खँलाबल्हा याकाः थःथःगु पुचःया खँ न्ह्यःने सःताः धायेकादिसँ । सक्व देय् पर्यटकीय व धार्मिक स्थल खः धइगुबारे वक्तृत्वकला कासा याकादिसँ । थ्वबारे भिडियो क्लिप व किपा क्यनाः खँलाबल्हा यानादिसँ । स्वस्थानी द्यःया थाय् बारे मस्तय्गु धापू न्यनादिसँ । सक्वया भ्रमण याकादिसँ व थ्वबारे च्वकादिसँ ।

२.३ यँयाःया प्याखं व कुमारी रथयात्रा

सिकाइ उपलब्धि :

यँयाःया प्याखं व कुमारी रथयात्रा बारे बयान यायेफइगु । (पाठ्यघण्टि ल्याः ८)

२.३.१ यःसिं थनेगु

यँय् न्यायेकीगु छगू तःधंगु नखः
यँयाः नं खः । यँयाःयात इन्द्रजात्रा
नं धाइ । थ्व नखः च्यान्हुयंकं हनी ।
न्हापांगु दिं भाद्रशुक्ल द्वादशिकुन्हु यःसिं
थनी । यःसिं थनेवं थीथी थासय् भैरवया
खाःपाः, धलोटया मूर्ति, सिँया मूर्ति ब्वइ ।
थुबलय्निसें थीथी प्याखं नं पिदनी ।
यःसिँया क्वय् लुँयाम्ह किसि गयाच्चंम्ह
इन्द्रघः ब्वइ । यँया हनुमानध्वाका
लाय्कुलिइ कागेश्वर महाद्यःया न्ह्यःने
यःसिं थनीगु खः ।

२.३.२ उपाकु वनेगु

यःसिं थंगु न्हिकुन्हु दच्छिया दुने सीपिं मनूतय्गु नामं वया थःथितिपिसं पाल्चा च्याकाः
मत बीगु याइ । थुकियात उपाकु वनेगु धाइ । अथेहे निन्हु लिपा कुमारी सालीगु लँय् नं
पाल्चा च्याकाः मत बीगु चलन दु । सीपिनिगु छँय् सीम्हेसिया नामं न्हूगु दलूमत खाइ ।

२.३.३ क्वःनेयाः

यँयाःबलय् श्री गणेश, श्री भैरव व श्री कुमारीयात रथय् तयाः साली । न्हापांगु न्हिकुन्हु यँया क्वःने लागाय् रथ साली । उकिं थुकियात क्वःनेयाः धाइ । क्वःनेयाः धकाः मरु, चिकंमुगः, न्हूघः, लगं, गोफः, वन्दे, ह्यूमत, क्वहितिइ द्यः चाःहीकाः मरुइ कुमारीछँया न्ह्यःने रथ थ्यंकाः वकुन्हुया जात्रा क्वचायेकी । रथ चाःहीकीबलय् थीथी प्याखं व थीथी बाजं पिहां वयाच्चंगु दइ ।

२.३.४ दागिं

श्री कुमारीया क्वःनेयाः क्वचालकि मरुत्वालं दागिं पिहां वइ । थ्व दागिं इन्द्रया मांया प्रतीक खः । थ्व बारे छपु लोकबाखं दु । छन्हु इन्द्र मनूया भेषय् पृथ्वीलोकय् पालिजाः स्वां कायेत वल । यँय् स्वां थ्वयाच्चंगु इलय् इन्द्रयात स्वांथुवाः ज्यापुं खन । अले सुनां मखंक स्वां खुयाकाल धकाः इन्द्रयात ज्वनाः खिपतं चिनाबिल । लिपा इन्द्रया मां पृथ्वीलोकय् काय् इन्द्रयात माःवल । मामं वयात मरुत्वालय् चिनाः दुवातय् थनातःगु खन । अन मां व काय् खँ ल्हाःगु खनाः मनूतय्सं थुपिं ला स्वर्गया द्यः जुयाच्चन धइगु सिल । अले उमिके अन्न बालीयात माःगु खसु व सुपाँय् फ्वन । नापं सीपिं थःथितिपिंत स्वर्गय् वनाः नापलाये दयेमाः धकाः नं फ्वन । उकिं सीपिनि थःथितिपिं दागिं नापं तुं चाःहिलीगु खः । मरुत्वालं शुरु जुइगु दागिं स्वर्ग वनेगु धकाः इन्द्रदह (यंकीदह) तक वनी ।

२.३.५ बौमत

दागिं पिहां वयेधुंका: बौमत चा:हीकी । बौमत न्हाय्पंकथि स्वाना: नाग आकार वयेक दयेकी । अले उकी द्य:ने पाल्चा च्याका: थ:ने व क्व:ने चा:हीकी । थ्व यँया साय्मि जातिं दयेकीगु ख: । दागिंनाप स्वर्गय् वंपिं मनूत लँय् त्व:फित धा:सा बौमतया ज: स्वया: स्वर्ग वनी धाइ ।

२.३.६ थ:नेया:

यँया:पुन्हिकुन्हु कुमारीया रथयात यँया थ:ने लागाय् च्वंगु प्याफ:, यट्खा, न्यत, त्यंग:, न्ह्य:खा, थाय्मरु, असं, केलत्वा:, वंघ:पाखे सालायंकी । थ्व न्हियात थ:नेया: धाइ । थ्व न्हि पुन्हि जूगुलिं थाय्थासय् द्य:या न्ह्य:ने समय्बजि व्वइ । समय्बजि इना: प्रसाद नयेगु याइ ।

२.३.७ नानिचाया:

लिपांगु न्हियात नानिचाया: धाइ । थ्वकुन्हु श्री गणेश श्री भैरव व श्री कुमारीया रथयात प्याफ:, यट्खा, इतुंबाहा:, किलाघ:, भ्याचाद्य:, वंघ:, मखं लागाय् साली । नानिचाया: क्वचालकि बहनी राष्ट्र प्रमुखं कुमारी छँय् वया: श्री कुमारी, श्री गणेश व श्री भैरवया ल्हातं सिन्ह: ती । अले य:सिं क्व:थला: खुसिइ विसर्जन याइ । य:सिं क्व:थलेवं उगु दँया यँया क्वचाइ ।

२.३.८ यँया: जात्राय् पिदनीगु थीथी प्याखं

क) लाखे प्याखं

यँया मजिपा: त्वालं लाखे पिहां वइ । थ्व लाखेयात शान्त भैरव नं धाइ । ग्यानापुसे च्वंगु ख्वा:पालं पुया: सँ भ्याबला भ्याबला तया: लाखे प्याखं हुली । लाखेया उन ह्याउँसे च्वनी । लाखे नापं लाखेयात हायेका: भ्यालिंचा नं प्याखं ल्हू वइ । लाखेया प्रभावं यँया:बलय्

मजिपा: ज:ख: च्वंपिं सुं नं मनूयात भाराबान्ता जुइ मखु धाइ । उकिं यँयाज्व:छि लाखेयात त्वा:त्वालय् स:ता: पुजा बी ।

ख) पुलुकिसि प्याखं

पुलुकिसियात इन्द्रद्यःया वाहनया रुपय् कायेगु याः । थ्व किसियात ऐरावत नं धाइ । थ्व किसि तुइसे च्वनी । इन्द्रयात मांहेसियां स्वर्गय् लित मवःगुलिं ऐरावत किसियात न्हापां मायेके छ्वयाहःगु खः । यँयाःबलय् यँया किलाघः त्वालं पुलुकिसि पिकायेगु याइ ।

ग) सवःभक्कु प्याखं

यँयाःबलय् यँया होल्चों सवःभक्कु प्याखं पिहां वइ । थ्वयात हल्चोक आकाश भैरव नं धाइ । थ्व प्याखनय् छम्ह आकाश भैरव दइ । आकाश भैरवया उन वँचुसे च्वनी । निम्ह ह्याउंगु ख्वाःपाः, ह्याउंगु लं, जामा फिना तःपिं द्यःपिं दइ । थुकी छम्ह चण्डी खःसा मेम्ह कुमारी खः । सवःभक्क्यात घिन्नाले सिन्तां नं धाइ ।

घ) महाकाली प्याखं

थ्व प्याखं ख्वपया थीथी थासं हइगु खः । महाकाली प्याखनय् महाकाली, कुमारी, ब्रम्हायणी, भूत, बेताल, कवं, ख्याः, सिंह, मयुर, दैत्य आदि दइ ।

ङ) दीप्याखं

दीप्याखं किलागः त्वालं पिदनी । थुकी द्यःपिं भैरव, कुमारी, दैत्य, कवं, ख्याः, चण्डी, बेताल दइ । यँयाःबलय् गन गन कुमारी साली, अन अन थ्व प्याखं क्यनेगु याइ ।

च) दश अवतार

दश अवतार कुमारी छँया न्त्यःने पुं देगलय् क्यनी । थुकी विष्णु भगवानया भिगू अवतारयात थीथी भाँकी दयेकाः क्यनेगु याइ । उगु भाँकीइ मस्तयूत हे थीथी द्यःया भूमिका बियातइ ।

न्त्यसः लिसः

क) न्त्यसः हनुमानध्वाखाय् दुपिं निम्ह भैरव छु छु खः ?

लिसः हनुमानाध्वाखाय् दुपिं निम्ह भैरःद्यः श्वेत भैरव व काल भैरव खः ।

ख) न्त्यसः पाल्चा च्याकेगु धयागु छु खः ?

लिसः कचिगु चां दयेकाः उकी च्युरी घ्यः तयाः इताः च्याकी । उकियात पाल्चा च्याकेगु धाइ ।

ग) न्त्यसः यँयाःबलय् इन्द्रयात खिपतं चिनातःगु धकाः गन ब्वया तइ ?

लिसः यँयाःबलय् इन्द्रयात खिपतं चिनातःगु धकाः मरुसतः व सिंहसतःया दथुइ प्यंगः थां तयाः च्वय् पाखे इन्द्रयात सुकां चिनाः ब्वया तइ ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा	नेपाली भाषा	अंग्रजी
न्यायेकीगु	मनाइने	celebrating
यःसिं	लिङ्गो	wooden pole
ख्वाःपाः	मखुण्डो	mask
प्याखं	नाच	dance
सीपिनिगु	दिवंगतहरूको	dead persons
दलूमत	भुण्ड्याइने बत्ती	hanging lamp
क्वचायेकी	समाप्त हुन्छ	ends

पालिजा:	पारिजात	night -flowerig jasmine
खिपतं	डोरीले	by rope
म्हसीकल	चिनेछ	knowing
खसु	कुइरो	fog
न्हाय्पंकथिं	नरकटले	by giant reed
सिन्ह:	टीका	tilak worn

याज्या

१. पाय्छि जू मजू च्वयादिसँ :

- क) इन्द्रया मांयात मायादेवी धाइ ।
- ख) इन्द्रं पृथ्वीलोकय् वया: पालिजा: स्वां खूवल ।
- ग) सीपिनि लँ त्व:फित धा:सा बौमतया ज: स्वया: वनी ।
- घ) यँया: पुन्हिबलय् छ:याथाय् य:मरि ब्वइ ।
- ङ) नानिचा:याबलय् य:सिं क्व:थलेगु याइ ।

२. क्वय् बियात:गु न्ह्यस:या लिस: बियादिसँ :

- क) यँया:पुन्हि सुरु जूगुकथं दकलय् न्हापां छु याइ ?
- ख) य:सिं थनेधुंका: यँय् छु छु पिदनी ?
- ग) उपाकु वनेगु धका: छु याइ ?

घ) कुमारीया रथ गवःकः साली ?

ड) इन्द्रयात छाप् चिनातःगु खः ?

च) यँयाःबलय् छु छु प्याखं पिदनी ?

छ) समय्बजिइ छु छु ज्वलं दइ ?

३. परियोजना ज्या : यँयाः जात्राबारे छिं स्यूगु खनागु खँत छसिकथं च्वयाः ब्वनेक्वथाय् ब्वनादिसँ ।

क्रियाकलाप

च्वय् वियातःगु खँत ब्वंके वियादिसँ । छसिकथं यँयाःया ज्याभ्वःया नाटक ब्वनेक्वथाय् याकादिसँ । छसिकथं यँयाबलय् जुइगु ज्याभ्वःया महत्वबारे खँल्हाबल्हा याकादिसँ । भ्वंकुचाय् समय्बजि ज्वलंया नां च्वकाः समय्बजि द्रँ दयेके वियादिसँ । यँयाःबलय् थीथी प्याखं पिदनीगुबारे मस्तय्त धायेकादिसँ । नमूना क्यनाः ब्वनेक्वथाय् मस्तय्त लाखेप्याखं, पुलुकिसि, सवःभक्कु, महाकाली, दीप्याखं, दश अवतार आदिया ज्याभवः याकादिसँ । भिडियो क्लिप व किपा क्यनाः येँ देय्या अतिकं मौलिक थुगु जात्राया महत्व, थुबलय् नइगु नसात्वँसा ज्वलं, सामाजिक सद्भाव आदिया बारे मस्तय्त ध्वाथुइकादिसँ ।

२.४ महाभ्वय् (देशोद्धार भ्वय्)

सिकाइ उपलब्धि :

महाभ्वय्बारे धायेफइगु ।

(पाठ्यघण्टि ल्या: ३)

पशुपति क्षेत्रया 'ग्वल' स्वनिगःया पुलांगु बस्ती खः । थन यक्व नखःचखः हनेगु याः । पाहांचःऱेया इलय् चैत्रकृष्ण एकादशीकुन्हु थ्व भ्वय् याइ । थ्व भ्वजय् ग्वलया प्यंगू वर्ण : ब्राम्हण, क्षेत्री, वैश्य व शुद्रपाखें देय्या भिं जुइमा धकाः तान्त्रिक व वैदिक विधिं पुजा याइ । पापमोचन एकादशीकुन्हु पिंगमाइ (बज्रेश्वरी पीठ) य् देशोद्धार पुजा याइ ।

थन ब्राम्हण धायेबलय् राजोपाध्याय जाति जुइ । क्षेत्री धायेबलय् वैद्य, भण्डारी, शाक्य व बिसेत जुइ । वैश्य धायेबलय् डंगोल, नापित व मानन्धर जुइ । अले शुद्र धायेबलय् संगत (धोबी) जाति जुइ । थ्व देशोद्धार पुजाया बारे छपु बाखं नं दु । बाखंकथं न्हापा घण्टाकर्ण नांयाम्ह राक्षसं देसय् तसकं दुःख बियाच्वन । व छकः महाद्यःया दर्शन यायेत पशुपतिइ वल । अन नं अत्याचार यात । वयागु थ्व अत्याचार मदयेकेत ग्वल देय्या प्यंगू वर्ण जानाः पिंगमाइयाथाय् वनाः प्रार्थना यात । महाद्यवं घण्टाकर्णया अत्याचार पनाः वयात दँय् निक्वः गथांमुगः व पाहांचःऱे कुन्हु जक वये दइगु यानाबिल । घण्टाकर्णया अत्याचारं देय् मुक्त जूगु लसताय् देशोद्धार पुजा याःगु खः धइगु धापू दु ।

थ्वकुन्हु पिंगमाइयाथाय् प्यंगुलिं जातिया पाःलाःपिं च्वनाः आचाजुलिसें पुजा याइ । पाः लाःपिं प्यंगुलिं जातिं थःथःपिनि छँय् थःथितिपिंत भ्वय् नकी । भ्वय् नये धुंकाः सकलें पिंगमाइयाथाय् वनाः थःथःपिनि थकालिपिंत बेतालिं चिकी । लिपा सीकाःभू धकाः प्यंगुलिं जातियापिं छथासं च्वनाः सी कयाः भ्वय् नइ ।

न्त्यसः लिसः

क) न्त्यसः ग्वलयात मेगु छु नं धाइ ?

लिसः ग्वलयात देउपाटन नं धाः ।

ख) न्त्यसः बेतालि धाःगु छु खः ? थ्व गन चिकी ?

लिसः निगू मिटर ताःहाकःगु तुयु कापःयात बेतालि धाइ । थ्व छ्यनय् चिकी ।

ग) न्त्यसः देशोद्वार भ्वजं छु शिक्षा बियाच्चंगु दु ?

लिसः देशोद्वार भ्वजं भीगु समाजय् सुं नं च्वय् वा क्वय् धइगु मदु, सकलें समान खः धइगु शिक्षा बियाच्चंगु दु ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा

नेपाली भाषा

अंग्रजी

पुलांगु

पुरानो

old

पनाबिल

रोकिदियो

stoped

पाः लाःगु

पालो परेको

turn

बेतालि

पगरी

Turban

याज्या

१. पाय्छि जू मजू च्वयादिसँ :

- क) पशुपति क्षेत्रयात तिलगंगा धायेगु या: ।
- ख) पिगंमाइयात तान्त्रिक व वैदिक पुजा याइ ।
- ग) देशोद्धार पुजाय् घण्टाकर्ण राक्षसयागु बाखं स्वाकातःगु दु ।
- घ) देशोद्धार पुजाय् आचाजुयात बेतालिं चिकी ।
- ङ) देशोद्धार भ्वजं दक्व जाति समान मखु धइगु शिक्षा बी ।

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) देशोद्धार भ्वय् गन न्यायेकी ?
- ख) देशोद्धार भ्वय् छु छु जातिं नइ ?
- ग) देशोद्धार भ्वय् छाय् याःगु जुइ ?
- घ) देशोद्धार भ्वजय् सु छःयात पुज्याइ ?
- ङ) देशोद्धार भ्वजं छु शिक्षा बी ?

३. परियोजना ज्या : देशोद्धार भ्वय्बारे छिं स्यूगु खँ च्वयाः ब्वनेक्वथाय् पासापिं व स्यनामियात न्यंकादिसँ ।

क्रियाकलाप

प्यंगू वर्ण धकाः प्यम्ह मस्तयूत ब्राम्हण, क्षेत्री, वैश्य व शुद्र यानाः न्ह्यःने तयाः च्वय् बियातःथें नापं भ्वय् नकेगु भाव यानादिसँ । च्वय् बियातःगु खँत छसीकथं मस्तयूत ब्वंकाः खँल्हाबल्हा याकादिसँ । थ्व भ्वय्या महत्व थुइकादिसँ । दक्व जातजाति छगू हे खः धइगु बारे खँल्हाबल्हा याकादिसँ ।

२.५ छेदिइ तइगु ज्वलं

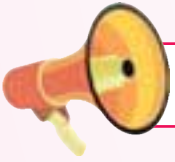

सिकाइ उपलब्धि :

छेदिइ तइगु ज्वलंया नां धायेफइगु ।

(पाठ्यघन्टि ल्या: ३)

छेदिइ लः तयेगु बाता, फ्वसि, त्यप आदि तःग्वःगु थलबल तइ । बाताय् लः तइ । बाताय् तयाः वसः नं ही । भ्वय्बलय् फ्वसिइ तयाः घासा दयेकी । त्यपय् बूबः, जाकि, कें नं तयेगु याः । छेदिइ भीत माःगु लः कायेगु हिति नं दइ । छेदिइ फयांफत्तले मनूत च्वनी मखु । मेमेगु क्वथाय् मन्ट्यंगु सामान नं छेदिइ तयेगु याः । नेवाःतय् छेंय् छेदिइ च्वनाः अय्लाः कायेगु (दयेकेगु) ज्या नं याइ । अय्लाः दयेकेगु ज्वलं नं छेदिइ हे तइ । पिहां वनाः दुहां वयेबलय् छेदिइ लाकां त्वःतेमाः । तुति सिलाः छेंय् न्ह्यायेगु लाकां न्ह्यानाः जक मेमेगु क्वथाय् वनेमाः ।

न्ह्यसः लिसः

- क) न्ह्यसः नेवाःतय्गु छें ग्वःतँजाः जुइ ? दकलय् क्वय् च्वंगु जाःयात छु धाइ ?
लिसः नेवाःतय्गु छें प्यतँजाः जुइ । दकलय् क्वय् च्वंगु जाःयात छेदिइ धाइ ।
- ख) न्ह्यसः अय्लाः दयेकेत छु छु ज्वलं माः ?
लिसः अय्लाः दयेकेत माःगु ज्वलं पोतासि, फ्वसि, अय्लाः काये बाता, द्वाचा आदि माः ।
- ग) न्ह्यसः छेदिइ मेमेगु छु छु सामान तइ ? छु छु याइ ?
लिसः छेदिइ भ्यातुगु बुँज्या सामान (डोको, खःमूचा, कू आदि), च्याकेगु सिँ तइ । मोटरसाइकल पार्किंग याइ । गुलिस्यां श्राद्ध नं छेदिइ याइ ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा

नेपाली भाषा

अंग्रजी

तग्वःगु

ठूलो

big

दयेकी

बनाउँछ

making

हिति

धारा

tap

मन्ह्यंगु

नअटाएको

not accomodate

अय्लाः कायेगु

रक्सी बनाउने

making raksi

त्वःतेमाः

फुकाल्नु पर्छ

to open

सिलाः

धोएर

washing

याज्या

१. पाय्छि जू मजू च्वयादिसँ :

- क) थौकन्ह्य् छेदिइ ज्यासः नं तइ ।
- ख) अप्वः जूगु सामान छेदिइ तइ ।
- ग) छेदि सफा जूसा जक छँ सफा जुइ ।
- घ) पिनें वपिं मनूतय्गु लाकां छेदिइ त्वःतकेमाः ।
- ङ) छँया दकसिबें च्वय् लाःगु तल्ला छेदि खः ।

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) छँया गुगु तल्लाय् छेदि दइ ?
- ख) छेदिइ छु छु ज्वलं तइ ?
- ग) अय्लाः कायेत माःगु ज्वलं छु छु खः ?
- घ) छिं लाकां गन त्वयेगु यानादिया ?
- ङ) छिगु छँया छेदिइ छु छु सामान तयातःगु दु ?

३. परियोजना ज्या : छिगु छँ नापसं लाःगु पुलांगु छँया छेदिइ छु छु ज्वलं वा छु छु ज्या यानाच्वंगु दु च्वयाः ब्वनेक्वथाय् ब्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

किपा क्यनाः छेदिइ तइगु सामानया नां धायेकादिसँ । छेदिया महत्व धायेकादिसँ । छँयागु किपा च्वकाः छेदिइ लाइगु थाय् क्यनेत धयादिसँ । मस्तय्सं थः च्वनेगु छँया छेदिइ छु छु तयातःगु दु धायेकादिसँ । ब्वनेकुथि सतिक लाःगु नेवाःतय्गु पुलांगु छँया अवलोकन याकादिसँ । छेदिइ दुगु सामानया ज्वलं च्वकाः खँल्हाबल्हा याकादिसँ ।

२.६ तःधिकःपिसं पुनीगु वसः

सिकाइ उपलब्धि :

तःधिकःपिसं पुनीगु वसः म्हसीकेफइगु व नां च्वयेफइगु । (पाठ्यघन्टि ल्याः ३)

वसः धइगु मूलतः म्हयात सुरक्षा यायेत पुनी । थ्व ईब्यःयात ल्वयेक थीथी कथं पुनेगु याइ । तान्वः-चिकु मौसम, सामाजिक संस्कार, थाय्बाय्, उमेर कथं पुनीगु वसः पानाच्वनी । गथेकि :

तपाःलं : तपाःलंयात नेपाःया राष्ट्रिया वसः कथं कयातःगु दु । थुकी च्यापु पुतु चिनाः लं फीगु याइ ।

तपुलि : थ्व मिजंतयूसं छ्यनय् पुइगु याइ ।

वेस्टकोट : थ्व तपाःलंया द्यःने फीगु वसः खः । अप्वः थें पिहां वनेत थ्व वसः पुनी ।

ज्वारीकोट : थ्व वेस्टकोट सिबें भचा तपाःगु ककुइ हुक दुगु कोट खः । थ्व तपाःलंया द्यःने फीगु याइ । थौकन्हय् पाइन्ट न्ह्याइपिसं नं फीगु याः ।

सुरुवाः : थ्व जं स्वयां क्वय्यागु ब्वय् पुनेगु याइ । सुरुवाः पुतु चिनाः न्ह्यायेगु याइ ।

मिसालं : थ्व मिस्तयूसं जं स्वयां च्वय्यागु ब्वय् फीगु याइ ।

पर्सि : थ्व जंया क्वय् ताःहाकःगु कापःया वसः सिनेगु याइ ।

न्त्यसः लिसः

क) न्त्यसः म्हया क्वय्या ब्वय् वसः पुनेगुयात छु धाइ ?

लिसः म्हया क्वय्या ब्वय् छुं वसः तयेगुयात न्त्यायेगु धाइ । गथेकि : मोजा, लाकां आदि ।

ख) न्त्यसः म्हया च्वय्या भागय् हिनेगु वा भुनेगुयात छु धाइ ?

लिसः म्हया च्वय्या भागय् हिनेगु वा भुनेगुयात न्ययेगु धाइ । गथेकि : गा, गलबन्दी आदि ।

ग) न्त्यसः समाः ज्वलं छुकि यात धाइ ?

लिसः समाः यायेगु धयागु फाहा बुइगु, चिकं तिलेगु, अलः तयेगु, सिन्हःतीगु, लिपस्टिक तयेगु, पालिस तयेगु, लुसि ध्यनेगु आदि यायेगुयात धाइ । थुपिं छ्यलेगु वस्तुयात समाःज्वलं धाइ ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा	नेपाली भाषा	अंग्रजी
पुनेगु	लगाउने	wearing / using
पानाचवनी	फरक भइरहन्छ	variation
च्यापु पुतु चिनाः	आठवटा तुना बाँधेर	fasten eight small short ties
ब्वय्	भाग	parts
समाःज्वलं	श्रृगांरका सामान	make up goods

याज्या

१. पाय्छि जू मजू च्वयादिसँ :

- क) तपाःलं नेपाःया राष्ट्रिय वसः खः ।
- ख) तपाःलंया छःने फीगु वसःयात कमिज धाइ ।
- ग) वेस्टकोट सिबें भचा तपाःगु ककुइ हुक दुगु कोटयात ज्वारीकोट धाइ ।
- घ) मिस्तय्सं पर्सि सिबें च्वय् फीगु वसःयात लं धाइ ।
- ङ) मिस्तय्सं फीगु लं सिबें क्वय् सिनीगु वसःयात पर्सि धाइ ।

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) तपाःलनय् ग्वःपु पुतु दइ ?
- ख) तपाःलनय् सुरुवाः नं दइ ला ?
- ग) वेस्टकोट वा ज्वारीकोटय् छु पा ?
- घ) सुरुवाः व पाइन्टय् छु पाः ?
- ङ) पर्सि सुनां सिनी ?

३. परियोजना ज्या : च्वय् बियातःगु ज्वलं छिं गन गन खनादिया ? छिं थौं ब्वनेकुथिं छँय् लिहां वनाबलय् तपाःलं फिनाः वयाच्चंपिं व पर्सि सिनाः वयाच्चंपिं ग्वःम्ह नापलात ? ल्याः खानादिसँ ।

क्रियाकलाप

च्वय् बियातःगु ज्वलंया किपा क्यनाः नां धायेकादिसँ । ज्वलंया किपा च्वके बियादिसँ । थ्व ज्वलं गन गन छ्यलाबुलाय् वयाच्चंगु दु मस्तय्त धायेकादिसँ । फयांफत्तले वास्तविक ज्वलं क्यनादिसँ ।

३.१ मचाजंक्व

सिकाइ उपलब्धि :

मचाजंक्वबारे बयान यायेफइगु ।

(पाठ्यघण्टि ल्या: ४)

नेवाःतय् म्ठ्याय्मचा जूसा न्याला दतकि जा नकेगु संस्कार याइ । कायमचा जूसा खुला दतकि जा नकी । थुकियात मचाजंक्व धाइ । मचां मांयागु दुरु त्वनाः ब्वलने धुंकाः मचाया म्हायात माःगु नसाज्वलं आवश्यक जुइ । उकिं जा नकेगु शुरु याइ । मचायात थाय्भुइतयाः जा नकेगुयात मचाजंक्व यायेगु धाइ ।

जा नकीकुन्हु सुथय् मचायात म्वःल्हुकाः न्हूगु लं फिकी । गणेद्यः, कुलया इष्टद्यः व कलश तयाः थाकुलिं पुजा याइ । किस्ति छपातय् कलम, अप्पा, चा, कापी, तिसा आदि तयाः मचायात क्यनी । थुकियात तिलहिल लःल्हाये धाइ । मचां न्हापालाक छु काल वहे कथं मचां थःगु जीवन हनी धइगु विश्वास दु । मचायात छेंजःया छसिकथं थकालिंनिसें चम्चां (दुसा वहःयागु) शुद्ध खीर नकी । मचायात पाजुं बुयाः गणेद्यःयाथाय् यंकी । निनिम्हेस्यां द्यः पुजा याइ ।

मचायात जा नकेगु भवलय् पाजुखलः वइ । पाजुपिंथासं जंक्वकु क्वय् बियातःगु कथं हइगु चलन दु :

- क) पुजाज्वलं : स्वां, सिन्हः, धुं, धुपाँय्, ताय्, इताय् आदि ।
 ख) ख्यें सगं : ख्यें, न्या, वः, ला, अय्लाः, धौ ।
 ग) मारवारी चाःचा : लुँयागु न्हाय्पनय् सुइकेगु चाःचा ।
 घ) देछा वसः : मचा, मां व बौयात म्हतिं छजु वसः ।

न्ह्यसः लिसः

- क) न्ह्यसः गुबलय् मचाया नां तइ ?
 लिसः मचा जंक्वबलय् मचाया नां तइ ।
 ख) न्ह्यसः जा नकेगु भवलय् मचायात दकलय् न्हापां छु फ्ययेकी ?
 लिसः जा नकेगु भवलय् मचायात दकलय् न्हापां घ्यः कस्ती फ्ययेकी ।
 ग) न्ह्यसः मचाया शारीरिक विकासय् पंगः मवयेमाः धकाः मचायात छु बी ?
 लिसः मचाया शारीरिक विकासय् पंगः मवयेमाः धकाः मचायात ख्येंसगं बी ।

खँगवः धुकू

खँगवः धुकू

नेपालभाषा	नेपाली भाषा	अंग्रजी
न्याला	पाँच महिना	fifth month
खुला	छ महिना	six month
क्यनी	देखाउँछ	shows
बुयायंकी	बोकेर लैजान्छ	by carrying
निनिम्हेस्यां	फुपूले	father's sister
पाजु खलः	मामा खलक	mother's brother

याज्या

१. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

- क) म्ह्याय्मचायात दतकि जा नकी ।
- ख) मचायात दकलय् न्हापां जा नकी ।
- ग) मचायात जा तुया: नकी ।
- घ) पाजुं मचायात यंकी ।
- ङ) नितिं थाय् पुजा याइ ।

२. क्वय् बियात:गु न्ह्यस:या लिस: बियादिसँ :

- क) मचायात ग्व:ला दतकि जा नकेगु याइ ?
- ख) मचायात छाय् जा नकी ?
- ग) मचायात गय् याना: जा नकी ?
- घ) मचायात जा नकीबलय् पाजु व नितिं छु याइ ?
- ङ) मचाया पाजुपिंथासं छ्वयाहइगु कुइ छु छु दइ ?

३. परियोजना ज्या : छिगु छँय् वा ज:लाख:लाय् मचायात जा नकूगु स्वया: थुक्किया बारे छसिकथं च्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

ब्वनेक्वथाय् कतांमरियात मचा भा:पिया: छम्ह मचायात कतांमरिया मां भा:पिया: च्वय् बियात:थें याना: जा नकेगु ज्याभव: याकादिसँ । पाजुं बुया: निनिम्हेस्यां द्य: पुजा याना: गणेद्य:याथाय् यंकेगु ज्याभव: नापं याकादिसँ । भिडियो क्लिप व किपा क्यना: जा नकीबलय् मा:गु ज्वलं, विधि, गन गन यंकेगु आदि छसिकथं खँलाबला याकादिसँ ।

३.२ मरःजा

सिकाइ उपलब्धि :

मरःजा नकेगु बारे बयान यायेफइगु ।

(पाठ्यघण्टि ल्याः ४)

चैत्रकृष्ण आमाइकुन्हु पाहांचःहे नखःबलय् तिनिख्यलय् सल व्वाकेगु याइ । थ्वकुन्हु त्वाःत्वालय् द्यः पुजा यानाः जा छाइ । इहि मयाःनिपिं मिसामचा व कयूतापुजा मयाःनिपिं मिजंमस्तयूत नं जा नकेगु याइ । थथे जा नकेगुयात मरःजा नकेगु धाइ । थथे मरःजा नकीगु धयागु मस्तयूत शक्ति प्राप्तिया नितिं यानातःगु चलन खः । मस्तयूत मरःजा नकल धायेवं छुं ल्वचं थी मखु धयागु परम्परागत धापू दु ।

मस्तयूत भवःलाक तयाः सिन्हः तिकाः, स्वां व्युब्युं वइ । द्यःपिं नापं मस्तयूत भवःलाक जा, कें, लैं, तरकारी, मरिचरि आदि तयाः नकी ।

न्त्यसः लिसः

क) न्त्यसः नेवाः समाजय् मस्तयूत छु रुपं नं कायेगु याः ?

लिसः मस्त धयापिं द्यःया मेगु रुप धकाः नं धायेगु याः ।

ख) न्त्यसः मरः जा नकेगु धयागु गज्याःगु मचाभवय् खः ?

लिसः विधिपूर्वक द्यःब्व तयाः थाकुलिनिसैं भवःछुकाः नकेगु छगू धार्मिक, सांस्कृतिक मचाभवय् खः ।

ग) न्त्यसः पाहांचःहे बाहेकं मेबलय् गन गन मरःजा नकेगु याइ ?

लिसः असं चालंकुन्हु असनय् मरःजा नकेगु याइ । अथेहे ल्हुतिपुन्हिकुन्हु कमलाछि गणेद्वः जात्रा याये धुंकाः मरःजा नकेगु याइ ।

खँगवः धुकू

खँगवः धुकू

नेपालभाषा	नेपाली भाषा	अंग्रजी
सल	घोडा	horse
जा	भात	rice
ल्वचं	रोगले	by disease
भवःलाक	क्रमबद्ध तरिकाले	sequentially
सिन्हः	टिका	a red colored mark applied to the forehead

याज्या

१. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

- क) पाहांचःऱहेया कन्हय्कुन्हु तिनिल्यल्य ब्वाकी ।
- ख) इहि मयाःनिपिं मिसामस्तय्त नकी ।
- ग) मयाःनिपिं मिजंमस्तय्त मरः जा नकी ।
- घ) मरःजा नकलकि मस्तय्त थी मखु धाइ ।
- ङ) मस्तय्त प्राप्तिथा निंतिं मरःजा नकी ।

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) मरःजा गबलये नकी ?
- ख) मरःजा नके न्ह्यः छु याइ ?
- ग) मरःजा गज्याःपिं मस्तय्त नकी ?
- घ) मस्तय्त छाय् मरःजा नकी ?
- ङ) मरःजा नके न्ह्यः मस्तय्त छु याइ ?

३. परियोजना ज्या : न्यनेकने यानाः मरःजा नकेगुया महत्वबारे खँहाबल्हा यानाः च्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

मस्तय्त मरःजा नकेगु नाटक याकादिसँ । ज्वलंया नां भ्वंकुचाय् च्वकादिसँ ।

४.१ प्यम्ह गणेच्चः, प्यम्ह करुणामय व प्यम्ह नारायणच्चः

सिकाइ उपलब्धि :

प्यम्ह गणेच्चः, प्यम्ह करुणामय व प्यम्ह नारायणच्चःया नां धायेफइगु व थ्वयाबारे
बयान यायेफइगु ।

(पाठ्यघन्टि ल्याः १२)

४.१.१ प्यम्ह गणेच्चः

ख्वाः किसिया व म्हगः मनूया थेंज्याःगु रुप दुम्ह गणेद्यः खः । गणेद्यः भीत मंगल याइम्ह द्यः खः । गणेद्यः आपालं दुसां मुख्यतः प्यम्ह गणेद्यःयात महत्व बीगु याः ।

	गणेद्यःया नां	गणेद्यःया विशेषता	थाय्
१	जल विनायक	स्वायेगु अधिकार बीम्ह	चोभाः, किपू
२	कार्य विनायक	ज्या पूर्वका बीम्ह	यल (खोना व बुंग दथुइ)
३	सूर्य विनायक	न्ववाका बीम्ह (मस्तय्सं खँ मल्हात धाःसा खँ ल्हाकीम्ह)	ख्वप
४	चन्द्र विनायक	ल्वय् मदयेका बीम्ह	यँ, चाबही

४.१.२ प्यम्ह करुणामय

सकसितं करुणा तइम्ह द्यःयात करुणामय धाइ । नेवाःतय् प्यम्ह करुणामय धायेगु चलन दु । करुणामययात लोकेश्वर नं धायेगु याः । प्यम्ह करुणामय धयापिं थथे दु :

	करुणामयया नां	विशेष शक्ति	थाय्	द्यःया वर्ण
१	जनबहाः द्यः / सेतो मच्छेन्द्रनाथ (आर्यावलोकितेश्वर)	सकसितं करुणा दृष्टिं स्वइम्ह	जनबहाः, येँ	तुयूम्ह
२	चोभाःद्यः (आनन्ददादी लोकेश्वर)	ल्वय् लायेका बीम्ह	चोभाः किपू	ह्याउँम्ह
३	नालाया करुणामय (सृष्टिकान्त लोकेश्वर)	सृष्टि याइम्ह	नाला, बनेपा	तुयूम्ह
४	बुंगद्यः / रातो मत्स्येन्द्रनाथ (अवलोकितेश्वर)	अन्नया द्यः अन्न सयेका बीम्ह	बुंग, यल	ह्याउँम्ह

४.१.३ प्यम्ह नारायण द्यः

नेवाःतयूसं हनीपिं द्यःपिं मध्ये नारायण द्यः नं खः । नारायण द्यःयात नारांद्यः नं धाः । येँ च्वंपिनि कात्तिक महिनाय् नारांद्यःपिं दर्शन यायेगु चलन दु । प्यम्ह नारायणद्यः थुकथं दु :

	नारायणया नां	दिशा	थाय्
१	चांगु नारायण	पूर्व	ख्वप
२	बिसंखु	पूर्व दक्षिण	यल, गोदावरी
३	शेष नारायण	दक्षिण	येँ, दक्षिणकाली
४	इचंगु नारायण	पश्चिम	येँ, इचंगु

४.२ त्रिपुरेश्वर महाद्यः

महारानी ललिता त्रिपुरासुन्दरीं थः भःत जुजु रणबहादुर शाहया लुमंतिइ महाद्यःया देगः दयेकल । उगु देगःयात त्रिपुरासुन्दरी मन्दिर धायेगु यात । त्रिपुरासुन्दरी देगः दुगु थाय्या नां त्रिपुरेश्वर जुल । उगु थासय् थीथी द्यःपिनिगु मूर्ति नं दु । उकी मध्ये नारांद्यः व गरुड नं दु ।

न्त्यसः लिसः

क) न्त्यसः गणेच्चःयात मेगु छु नं धायेगु याः ?

लिसः गणेच्चःयात विनायक नं धायेगु याः ।

ख) न्त्यसः गुबलय् नारांचःथाय् मेला जुइ ?

लिसः कात्तिक महिनाय् नारांचःयाथाय् मेला जुइ ।

ग) न्त्यसः छाय् नारायणच्चःया न्त्यःने गरुड छम्ह नं दइ ?

लिसः नारायणच्चःया बाहां गरुड जूगुलिं थुपिं दक्व चःपिनि न्त्यःने गरुड छम्ह छम्ह नं दइ ।

घ) न्त्यसः छु थाय्या नां त्रिपुरेश्वर जुल ?

लिसः त्रिपुरासुन्दरी महाच्चः देगः दुगु थाय्या नां त्रिपुरेश्वर जुल ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा

नेपाली भाषा

अंग्रजी

आपालं

धेरै

many

म्हसीके

चिन्ने

to be known

तुयू

सेतो

white

ह्याउँ

रातो

red

लुमतिंइ

सम्भनामा

in the memory of

याज्या

१. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

क) प्यम्ह गणेद्यःया नां, विशेषता व गन गन दु च्वयादिसँ ।

ख) प्यम्ह करुणामय द्यःया नां, विशेष शक्ति, वर्ण व गन गन दु च्वयादिसँ ।

ग) प्यम्ह नारायणद्यः गन गन स्वयाच्चंगु दु व गन गन दु च्वयादिसँ ।

घ) त्रिपुरेश्वर महाद्यःयाबारे छिं स्यूगु खं च्वयादिसँ ।

२. परियोजना ज्या : छिं भ्रमण यानादीगु प्यम्ह गणेद्यः, करुणामयद्यः नारायणद्यः व त्रिपुरेश्वर महाद्यःपिनिगु संरक्षण, सम्बर्द्धन व पर्यटकीय थाय् दयेकेत छु यायेमाली छिगु बिचाः च्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

भिडियो क्लिप व किपा क्यनाः प्यम्ह गणेद्यः, करुणामयद्यः व नारायणद्यः म्हसीके बियादिसँ । च्वय् बियातःगु खँत छसिकथं धायेकादिसँ । प्यंगू पुचः दयेकाः थ्वबारे न्ह्यसःलिसः कासा याकादिसँ । प्यम्ह गणेद्यः, करुणामयद्यः व नारायणद्यःया भ्रमण याकादिसँ । मस्तय्सं खंगु खँत च्वकादिसँ । त्रिपुरेश्वर महाद्यःया भ्रमण याकादिसँ । द्यःपाःलाःलिसे थ्व देगःबारे न्यनेकने याकाः च्वकादिसँ ।

एकाइ

सीप, कला कौशल व व्यवसाय

नकःमि व ल्वहंकःमि

सिकाइ उपलब्धि :

नकःमि व ल्वहंकःमिया ज्याबारे बयान यायेफइगु ।

(पाठ्यघण्टि ल्याः ६)

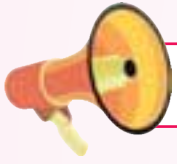
५.१ नकःमि

नकःमि छगू नेवाः जात खः । वयागु ज्या नयागु सामान दयेकेगु खः । नकःमिं नयागु कराइ, मुगः, इंचा, तःकू, कू, खल (मसला छ्यायेगु) आदि थेंज्याःगु ज्वलं दयेकी । न्हापा न्हापा मेशिन मदुबलय् मनूतय्सं थःथःगु कल्पना व सीपं थःपिंत माःमाःगु ज्याभः दयेकी । अज्याःगु ज्याभलं बुँज्या, छेंज्या, सुज्या याइ । नकःमिं आधुनिक कथंया नयागु दराज, कलघर, टेबुल, खाता, मेच, भ्याः, रेलिङ्ग आदि नं दयेकी ।

५.२ ल्वहंकःमि

ल्वहंकःमि नेवाः जात खः । वं ल्वहंया ज्या याइ । ल्वहंया थीथी सामान दयेकी । वं ल्वहंतय् तःताजि बुत्ता की । मसला नीगु (छ्यायेगु) ल्वहंमा, नं ल्वहंकःमिं दयेकी । ल्वहंकःमिं थीथी द्यःयागु मूर्ति नं दयेकी । गथे कि गणेद्यः, महाद्यः, चीभाःद्यः, सुर्द्यः आदि । ल्वहंहिति नं ल्वहंकःमि दयेकी । न्हापा न्हापा कलहिति मद्दु । ल्वहंहितिं चछिंन्हिछिं लः हायाच्चनी । मनुखं लः त्वनी । वसः ही । म्वःल्हुइ । नसात्वँसा नं दयेकी । लःया म्हो मजू ।

न्त्यसः लिसः

क) न्त्यसः न्हापा न्हापा मेशिन मद्दुबलय् नकःमिं गथेयानाः ज्याभः दयेकल जुइ ?

लिसः न्हापा न्हापा मनूतय्सं नयात मिइ छुयाः गज्याःगु ज्याभः माल थःगु हे बिचारं दयेकल जुइ ।

ख) न्त्यसः ल्वहंकःमिं गथे यानाः थीथी ज्वलं दयेकी ?

लिसः ल्वहंकःमिं थःत माःगु ज्वलं ल्वहंतय् नयागु छिना व मुगःचां कियाः दयेकी ।

ग) न्त्यसः ल्वहंकःमिं मेगु छु छु ज्वलं दयेकी ?

लिसः ल्वहंकःमिं माय् क्यलीगु, जाकि चुं याइगु, छ्व क्यलाः छुचुं याइगु घः आदि नं दयेकी ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा

नेपाली भाषा

अंग्रजी

नयागु

फलामको

iron made

मुगः

घन

hammer

इंचा

हँसिया

sickle

तःकू

कोदालो

hoe

तःताजि बुत्ता

थरिथरिका बुत्ता

different carving

नीगु

पिन्ने

press

छ्व

गहुँ

wheat

घः

जाँतो

grinder

कलहिति

पाइप धारा

tap

याज्या

१. ज्वः लाकादिसँ :

क) नकःमि

नयागु ज्याभः

ख) नया ज्वलं

नकःमिं याइ

ग) नकःमिं दयेकीगु सामान

छगू नेवाः जात

घ) मुगः, इंचा, तकूचा, कराइ, कू

कू, इंचा, तःकू

ङ) बुँज्या यायेगु थीथी ज्याभः

नकःमिं दयेकी

२. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

- क) ल्वहंक:मि छम्ह ख: ।
ख) ल्वहंक:मिंयागु ज्वलं दयेकी ।
ग) मसला तया: छ्याइ ।
घ) गणेद्य:, चीभा:द्य: व ससुद्य: यागु दयेकी ।
ङ) ल्वहंहिति नं दु ।

३. क्वय् बियात:गु न्त्यस:या लिस: बियादिसँ :

- क) नक:मिं छु ज्या याइ ?
ख) नक:मिं छु छु दयेकी ?
ग) छु ज्याभलं बुँज्या याइ ?
घ) ल्वहंक:मिं छु ज्या याइ ?
ङ) छ्व छुकी क्यली ?

४. किपा च्वयादिसँ :

- क) नमगु: ख) माय् नीगु ल्वहंमा

५. परियोजना ज्या : नक:मिया ज्याकुथिइ वना: न्यनेकने याना: गय् याना: नयागु ज्वलं दयेकी खँल्हाबल्हा याना: च्वयादिसँ । छिगु छँय् ल्वहंया ज्वलं छु छु दु च्वया: ब्वनेक्वथाय् ब्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

नक:मिं दयेकीगु थीथी ज्याभ:तय्गु किपा क्यना: नां धायेकादिसँ । च्वय् बियात:गु थीथी ज्याभ: वास्तविक रुपं क्यनादिसँ । दयेकीगु प्रक्रियाबारे खँल्हाबल्हा याकादिसँ । नयागु ज्वलंया किपा च्वकादिसँ । अथे हे चिग्व:गु ल्वहं क्यना: थुकियागु छु दयेकेफइ, तग्व:गु ल्वहंया छु छु ज्वलं खनागु दु, गय् याना: दयेकल जुइ आदि खँल्हाबल्हा यासें ल्वहंया ज्वलंया किपा क्यनादिसँ । जाकि, छ्व, माय् आदि क्यलेगु घ:, ल्वहंयागु गं, द्य:त सुनां दयेकी, उमिगु ज्याभ: गथे गथे च्वनी धइगु खँल्हाबल्हा यानादिसँ । ल्वहंयागु ज्वलंया किपा च्वकादिसँ । ब्वनेकुथिं सतिक ला:गु ज्याकुथिइ भ्रमण याकादिसँ ।

६.१ ज्ञानगुणया खँ व सिद्धार्थ गौतम

सिकाइ उपलब्धि :

ज्ञानगुणया खँबारे धायेफइगु व सिद्धार्थया बुद्धत्व प्राप्तिकया बारे बयान यायेफइगु ।

(पाठ्यघण्टि ल्या: ७)

६.१.१ ज्ञानगुणया खँ

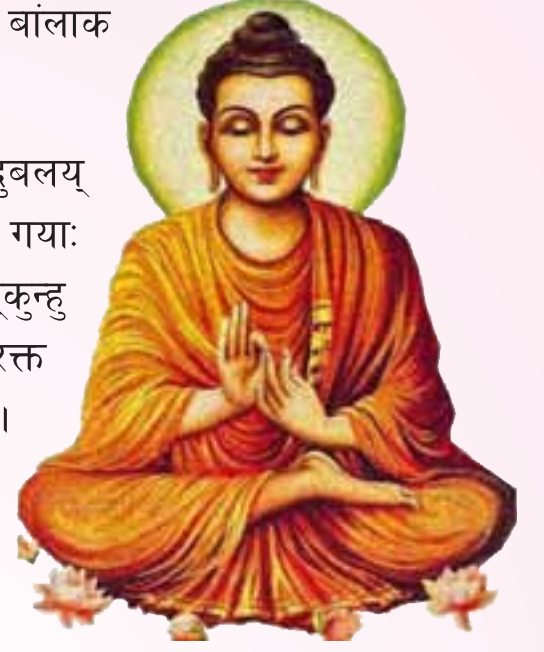
जिगु नां तिमिला खः । जि न्हिं न्हिं ब्वनेकुथि वना । जिमि मामं धाःगु यक्व आखः ब्वनेमाः हँ । अले डाक्टर, इञ्जिनियर, पाइलट, वकिल, स्यनामि जुइ हँ । ज्ञानी नं जुइ हँ । भीसं सत्य खँ ल्हायेमाः । मखुगु खँ ल्हाये मज्यू । लोभी जुइ मज्यू । सुयागुं नं सामान मन्यंसे काये मज्यू । थः स्वयां थँजिपिंत हनेमाः । क्वकालिपिंत माया यायेमाः । थम्हं स्यूगु शिक्षा मेपिंत नं स्यनेमाः । पासापिंत दुःख बी मज्यू । दुःखीपिंत फुगुचाःगु ग्वाहालि यायेमाः । फ्वं वइपिंत भिक्षा वा ध्यबा बीमाः ।

६.१.२ सिद्धार्थया बुद्धत्व प्राप्ति

थौं स्वयां नीखुसः दँति न्ह्यः नेपाःया कपिलवस्तु जिल्लाया जुजु शुद्धोदनया लानी महामायादेवीया कोखं सिद्धार्थ राजकुमारया जन्म जुल । वय्कःया जन्म बैशाख पुन्हिकुन्हु लुम्बिनीइ जुल । सिद्धार्थयाः मां महामायादेवीया मृत्यु जुल । अले शुद्धोदनया मेम्ह लानी महाप्रजापति गौतमिं सिद्धार्थयात ब्वलंकल । सिद्धार्थ मचानिसें हे तसकं ज्ञानी । धयागु खँ न्यं,

सुनापं ल्वानामजू, सुयागुं छुं नं खुया मकाः । आखः नं बांलाक
व्वं, सकसितं माया याः ।

सिद्धार्थया व्याहा यशोधरानाप जुल । नीगुदं दुबलय्
सिद्धार्थं छन्दक सारथीनाप कन्थक सलं सालीगु रथ गयाः
शहर चाःहिउ वन । न्हापां वं बुराम्ह मनू खन । कन्हय्कुन्हु
ल्वगिम्ह, कंसकुन्हु सीम्ह खन । थुकिं यानाः सिद्धार्थं विरक्त
जुल । हानं चाःहिउ वंबलय् छम्ह शान्तम्ह भिक्षु खन ।
व खनाः सिद्धार्थया मन याउंसे च्वन, अले थः नं अथेहे
भिक्षु जुइ मास्ति वल । असार पुन्हिया चान्हय् सिद्धार्थं
नकतिनि बूम्ह काय राहुल, कलाः यशोधरा, बौ, चिरि-
मां व दरबार त्वःताः पिहां वन । थुकथं सिद्धार्थं मनूतय्त
छाय् दुःख जुइ, दुःखया कारण छु खः व दुःख मदयेकेत छु यायेमाली
धइगु खँ सीकेत जंगलय् वनाः तपस्या च्वंवन ।

लाय्कू त्वःतावम्ह सिद्धार्थं अनोमा खुसि सिथय् थ्यंकाः थःगु तरवारं सँ खानाः प्रव्रजित
(भिक्षु) जुल । छन्दक सारथी व कन्थक सलयात अनं लितछवल ।

प्रव्रजित जूम्ह सिद्धार्थं राजगृह नगरय् भिक्षा वन । गबलें मखंम्ह बांलाःम्ह ल्याय्म्ह
तर म्हय् म्हासुगु वसः पुनाः शान्त स्वभावं वयाच्वंम्ह सिद्धार्थयात खनाः सकलें अजू चाल ।
देय्न्यंकं उकिया चर्चा जुल । थ्व खँ जुजु बिम्बिसारं नं सियाः सिद्धार्थं नापलाः वन । बुद्धत्व
ज्ञान प्राप्त यानाः हाकनं नापलाः वयेगु बचं बियाः सिद्धार्थं अनं वनाः नांदीपिं तपस्वीपिनि
संगत यानाबिज्यात । तर उमिपाखें दुःखं मुक्त जुइगु ज्ञान काये फइ मखु धयागु वाः चायेकाः
उरुवेल जंगलय् बिज्यात । खुदंतक दुष्करचर्या यानाः थःगु शरीरयात कष्ट बियाः ध्यान
यानाबिज्यात । नयेत्वने त्वःताः ध्यान यातं नं ज्ञान प्राप्त मजुल ।

अनंलि सिद्धार्थं बुद्धगयापाखे लंस्वयाः बिज्यात । वैशाख पुन्हिया सुथय् सुजातां वसपोलयात
क्षीर भोजन दान बिल । उगु भोजनं लिपा नापसं च्वंगु जंगलय् ध्यान यायेत वनाच्वंबलय्
सोत्थिय धयाम्ह ब्राह्मणं च्याम्हू कुश घाँय् दान बिल । वहे कुश घाँय्या आसन दयेकाः फ्यतुनाः
एकचित्त मनं ध्यान यानाच्वंबलय् चच्छिया दुने बुद्धत्व ज्ञान प्राप्त यानाः बुद्ध जुयाबिज्यात ।
बुद्धत्व प्राप्त नापं बुद्धया निर्वाण वैशाख पुन्हिकुन्हु जुल । वसपोलं हलिन्यंक शान्तिया सन्देश
बियाबिज्यात । थौं वसपोलयात एशियाया जः (लाइट अफ एशिया) कथं नालातःगु दु ।

न्त्यसः लिसः

क) न्त्यसः भीसं छु छु यायेमाः ?

लिसः भीसं थँजिपिसं धाःगु खँ यायेमाः । बसय् च्वनेबलय्, ब्वनेक्वथाय् वनेबलय्, द्यःयाथाय् वनेबलय् लाइनय् च्वनाः वनेमाः । ल्हा सिलाः जक द्यःयाथाय् वने माः आदि ।

ख) न्त्यसः सिद्धार्थ बुयाः ग्वःन्हु दुकुन्हु माहामायादेवीया मृत्यु जुल ?

लिसः सिद्धार्थ बुयाः न्हय्न्हु दुकुन्हु माहामायादेवीया मृत्यु जुल ।

ग) न्त्यसः बैशाख पुन्हियात छु नं धाइ ?

लिसः बैशाख पुन्हियात स्वांयाःपुन्हि नं धाइ ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा

ल्हायेमाः

ल्हाये मज्यू

काये मज्यू

हनेमाः

स्यनेमाः

बी मज्यू

बीमाः

लाय्कू त्वःताः

नेपाली भाषा

बोल्नु पर्छ

बोल्नु हुँदैन

लिनु हुन्न

मान्नु पर्छ

सिकाउनु पर्छ

दिनु हुँदैन

दिनु पर्छ

दरबार छोडे

अंग्रजी

should speak

should not speak

should not take

should respect

should teach

should not give

should give

renunciation the palace

याज्या

१. पाय्छि जू मजू च्वयादिसँ :

- क) भी न्हिन्हिं ब्वनेकुथिइ वनेमाः ।
- ख) थःस्वयां थकालिपिंत दायेमाः ।
- ग) सिद्धार्थ कुमारया जन्म लुम्बिनीइ जूगु खः ।
- घ) बैशाख पुन्हिकुन्हु सिद्धार्थ दरबार त्वःतूगु खः ।
- ङ) सिद्धार्थ बुद्धत्व ज्ञान प्राप्त याये मफुत ।

२. क्वय् बियातःगु न्त्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) यक्व आखः ब्वनकि छु जुइ ?
- ख) भीसं गजाःगु खँ ल्हायेमाः ?
- ग) भीसं थःस्वयां थँजिपिंत छु यायेमाः ?
- घ) बुद्धं छुकुन्हु बुद्धत्व प्राप्त यानाबिज्यात ?
- ङ) सिद्धार्थं ग्वःदँतक दुष्करचर्या यानाबिज्यात ?

३. चीहाकय्क लिसः च्वयादिसँ :

- क) छिं स्यूगु न्यागु ज्ञानगुणया खँ च्वयादिसँ ।
- ख) सिद्धार्थं गुकथं बुद्धत्व प्राप्त यानाबिज्यात च्वयादिसँ ।

४. परियोजना ज्या : ज्ञानगुणया खँत चार्ट पेपरय् च्वयाः ब्वनेक्वथाय् ब्वयादिसँ । बुद्धया क्पिा छ्पाः च्वयाः रंग जायेकाः ब्वनेक्वथाय् ब्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

मस्तय्त भी 'ज्ञानी जुइमाः, सत्य खँ ल्हायेमाः, मखुगु असत्य फताहा खँ ल्हायेमज्यू, लोभी जुइ मज्यू, सुयागुं सामान मन्यंसे काये मज्यू, थँजिपिंत हनेमाः, क्वकालिपिंत माया यायेमाः, सुयातं नं दुःख बीमज्यू, दुःखीपिंत ग्वाहालि यायेमाः, फ्वं वइपिंत भिक्षा वा ध्यबा बीमाः, ल्वगिपिनिगु सेवा यायेमाः' आदि पोष्टर च्वकादिसँ अले ब्वनेकुथिइ सकस्यां खने दयेक ब्वयादिसँ । सिद्धार्थ गौतमया बारे च्वय् च्वयातःथें यानाः छम्ह मचायात सिद्धार्थ गौतम भाःपियाः नाटक याकादिसँ । च्वय् बियातःगु खँत व्यवहारय् छ्यलेत ग्वाहालि यानादिसँ । थीथी क्पिा व भिडियो क्लिप्स क्यनाः विद्यार्थीतय्त गन, गय् यानाः सुयात ग्वाहालि यायेमाः धइगु खँ उमिगु दुनुगलय् दुथ्याकादिसँ । दसु : लँ त्वाःल्हायेबलय् मफुपिं बुराबुरीपिंत छु यायेमाली ? वृद्धभत्ता काःवइपिं बुराबुरीपिंत छु यायेमाली ? लँय् याकःचा वनाच्चंमह मचायात गय् यानाः वयागु छँय्तक थ्यंकेमाली ? आदिया अभ्यास याकादिसँ ।

६.२ न्याम्ह थाकुलि व नकिं

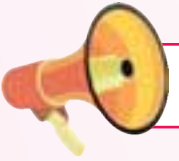
सिकाइ उपलब्धि :

न्याम्ह थाकुलि व न्याम्ह नकिंबारे बयान यायेफइगु ।

(पाठ्यघन्टि ल्या: ३)

नेवा: समाजया छगू म्हसीका गुथि ख: । थन दँयूदँसं सनांगुथि, नास:पुजा गुथि, दिगुपुजा गुथि आदि हनेगु याइ । प्रत्येक गुथिइ गुथियारत मध्ये थँजि कथं न्याम्ह थाकुलि दइ । उमिसं गुथियात न्ह्याकेत मा:गु सल्लासाहुति बी । गुथिया नियम दयेकी । नियम हाचां गाइपिंत बं नं पुइकी । न्याम्ह थाकुलिं गुथिइ छ: पुज्याइ । थाकुलिया कला:पिंत नकिं धाइ । पुजा वा गुथिइ, संस्कारय् दकले थँजिम्ह मिसा जुया: ज्या न्ह्याकिम्हेसित थाकुलि नकिं धायेगु याइ । थँजिम्हेस्यां सिन्ह: तिकी । सीका:भू याइबलय् न्याम्ह थाकुलिलिसे भव:छुना: सी काइ ।

ज्या:जंक्वय् न्याम्ह थाकुलि मदयेकं मगा: । इहि याइबलय् नं मिसामस्तय् दथुं न्याम्ह नकिं ल्यइ । उमित विशेष हनाबना याइ । दिगुपुजाय् थाकुलिं लुइगु नं चलन दु । थाकुलिं हे दिगुद्य: व आगंद्य: पुज्याइ । न्याम्ह थाकुलिं थ:गु गुथि वा समाजयात संगठित याइ ।

न्ह्यस: लिस:

क) न्ह्यस: गुथि सुनां संचालन याइ ?

लिस: गुथि गुथियारतय्सं संचालन याइ ।

ख) न्ह्यस: बं धा:गु छु ख: ?

लिस: बं धा:गु जरिवाना ख: ।

ग) न्ह्यस: सी धयागु छु ख: ?

लिस: गुथिइ बलि बी । गुथिभवय् क्वचाये न्ह्य: थाकुलिंनिसें भव:छुइ । बलिया छुंया थीथी ब्व: प्रसादया रुपय् काइ । थुकियात सी कायेगु धाइ ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा

नेपाली भाषा

अंग्रजी

न्ह्याकेत

अगाडि बढाउन

to proceed on

दयेकी

बनाउँछ

will create

हाचां गाइपिंत बं

नमान्नेलाई जरिवाना

fine for the non-obedient

थँजिम्हेस्यां

ठूलाबडाले

by the senior one

मदयेकं

नभई

most necessary

ल्यइ

छान्छ

will select

याज्या

१. पाय्छि जू मजू च्वयादिसँ :

- क) नेवाःतय्गु म्हसीका गुथि खः ।
- ख) भीसं दँय्दँसं गुथि हनेम्वाः ।
- ग) गुथिइ न्याम्ह थाकुलि जानाः छः पुज्याइ ।
- घ) न्याम्ह थाकुलिं गुथि न्ह्याकेत माःगु सल्लासाहुति बी मखु ।
- ङ) न्याम्ह थाकुलिं थःगु गुथियात संगठित याइ ।

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः च्वयादिसँ :

- क) भीसं दँय्दँसं छु छु गुथि हना वयाच्चनागु दु ?
- ख) छु छु गुथिइ ग्वःम्ह थाकुलि दइ ?
- ग) गुथिइ छः पुज्यानाः सुनां सिन्हः तिकी ?
- घ) ज्याःजंक्वय् न्याम्ह थाकुलिं छु याइ ?
- ङ) मिसामस्तय्त इहि याइबलय् छु ल्यइ ?

३. परियोजना ज्या :

- क) थीथी गुथिइ न्याम्ह थाकुलिया छु भूमिका दइ न्यनेकने यानाः च्वयादिसँ ।
- ख) न्याम्ह थाकुलिं थःगु गुथियात गुकथं संगठित याइ न्यनेकने यानाः च्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

न्याम्ह मस्तय्त थाकुलि भाःपियाः उमिसं यायेमाःगु खँत च्वय् बियातःथें यानाः धायेकादिसँ । ज्याःजंक्वबलय् थाकुलिं गजाःगु ज्या याइ ? न्याम्ह मस्तय्त नकिं ल्ययाः उमिसं इहि याइबलय् याइगु ज्या नं याकादिसँ । थाकुलि व नकिंयागु थःथःगु जिम्मेवारी न्ह्यागु संस्कारय् दइगुलिं थुकिया महत्व विद्यार्थीतय्त थुइकादिसँ ।

धः, खुसि, सागर व महासागर

सिकाइ उपलब्धि :

धः, खुसि, सागर व महासागरबारे बयान यायेफइगु ।

(पाठ्यघण्टि ल्याः ४)

प्राणीयात म्वायेत लः मदयेकं मगाः । मनूतयसं त्वनेत, सुचुकुचु यायेत, मेमेगु नं यक्व ज्या यायेत लः छ्यली । स्वां सिमायात नं लः माः । बुँज्या यायेत नं लः माः । न्हापा बुँज्या यायेत लः धः (राजकुलो) छ्यलीगु खः । स्वनिगःया नांजाःगु खुसि बागमति व बिष्णुमति खः ।

धः खुसिइ ल्वाकज्याइ । वा वःगु लः खुसिइ ल्वाकज्याइ । मुहान तज्यानाः खुसि उत्पत्ति जुइ । च्वापुगुँया च्वापु नायाः खुसि जुइ । खुसिया लखं बिजुली पिकयाः मत च्याकी । बिजुलीं कलकारखाना व उद्योग नं चले याइ । थुकिं विदेशी मुद्रा नं आर्जन जुइ ।

खुसि मुनाः सागर (समुद्र) य् ल्वाकज्याइ । सागर सागरया लः ल्वाकज्यानाः महासागर जुइ । हलिमय् न्यागू महासागर दु :

१. प्रशान्त महासागर, २. हिन्द महासागर, ३. आन्ध्र महासागर,

४. सुमेरु महासागर व ५. कुमेरु महासागर

दकसिबें तःधंगु महासागर प्रशान्त महासागर खः । नेपालया सिमानाय् सागर व महासागर मलाः । उकिं नेपाःयात भूपरिवेष्ठित राष्ट्र धाइ ।

न्ह्यसः लिसः

क) न्ह्यसः यँ देशय् लःया स्रोत छु नं दु ?

लिसः यँ देशय् लःया स्रोत ल्वहंहिति नं दु ।

ख) न्ह्यसः खुसिइ लः गनं वइ ?

लिसः च्वापुगुँया च्वापु नायाः लःया रुप काइ । वहे लः खुसिया रुपय् वइ ।

ग) न्ह्यसः यँ देय्या गन बागमति व बिष्णुमति खुसि स्वाःगु दु ?

लिसः यँ देय्या टेकु दोभानय् बागमति व बिष्णुमति खुसि स्वाःगु दु ।

खँगवः धुकू

खँगवः धुकू

नेपालभाषा

नेपाली भाषा

अंग्रजी

तज्यानाः

फुटेर

broken

नायाः

पग्लेर

melt

मत

बत्ती

light

मी

बेच्छ

should be sold

ल्वकज्याइ

मिसिन्छ

mixed

हलिमय्

संसारमा

in the world

याज्या

१. पाय्छि जू मजू च्वयादिसँ :

- क) फुक्क प्राणीयात लः मदयेकं मगाः ।
- ख) स्वां-सिमायात लः म्वाः ।
- ग) मनूतय्सं फोहोर धः खुसिइ ल्वाकमछ्याः ।
- घ) च्वापुगुंया च्वापु नायाः खुसि उत्पत्ति जुइ ।
- ङ) नेपालय् सागर व महासागर मदु ।

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः च्वयादिसँ :

- क) लःया स्रोत छु छु खः ?
- ख) खुसिया उत्पत्ति गुकथं जुल ?
- ग) स्वनिगःया नांजाःगु खुसि छु छु खः ?
- घ) खुसिया लखं छु पिकाइ ?
- ङ) हलिमय् दकसिबें तःधंगु महासागर छु खः ?

३. परियोजना ज्या : मनूतय्गु जीवनय् धः, खुसि, सागर व महासागरया छु गथे महत्व दु धइगुबारे च्वयाः ब्वनेक्वथाय् ब्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

मस्तय्त लःया महत्व धायेकादिसँ । खुसि गय् यानाः उत्पत्ति जुइ, खुसिं छु छु फाइदा काये फइ आदिबारे खँल्हाबल्हा यानाः थ्वबारे च्वसु च्वकेगु धेंधेंबल्लाः कासा याकादिसँ । नक्सा वा ग्लोब क्यनाः न्यागू महासागरत म्हसीका बियादिसँ । थ्वबारे मस्तय्सं थूगु खँ च्वकादिसँ ।

स्वास्थ्य, शारीरिक शिक्षा, सुचुकुचु व कासा

सिकाइ उपलब्धि :

थःगु ब्वनेकुथि सुचुकुचु यायेत माःगु ज्या यायेफइगु व दांगदुंग कासा म्हितेफइगु ।

(पाठ्यघन्टि ल्याः १४)

८.१ ब्वनेकुथिया सुचुकुचु

अप्वः यानाः ब्वनामित न्हिच्छितक छगू हे ब्वनेक्वथाय् च्वनाच्चनेमाः । ब्वनेकुथिइ म्हितेमाः । भ्वं, धू, माखापिखा, भ्वंया कुचाकाचा आदिं यानाः फोहोर जुयाच्चनी । थुकिं यानाः ब्वनेक्वथा व ब्वनेकुथिया लकस (वातावरण) दूषित जूवनी । दूषित लकसं यानाः ब्वनामिपिसं बांलाक ब्वने खनी मखु । थीथी ल्वचं (म्ह चासुइगु, कै वइगु आदि) दुःख बियाच्चनी ।

ब्वनेकुथि सुचुकुचु यायेगुबारे ब्वनेकुथिया अंगलय् यखायातःगु किपा ब्वनामिपिसं खन । थ्व खनाः श्यामं ब्वनेकुथि सुचुकुचु यायेगु खँ न्ह्यब्वल । श्याम ब्वनेगु नापं ग्वाहालि याये न्ह्याःम्ह ब्वनामि खः । थः पासापिं नापं मेगु तगिंयापिं छम्ह छम्ह ब्वनामिपिलिसे सहलह ब्याकल । दक्व तगिंयापिं ब्वनामिपिं स्यनामिपिं (गुरुमां, गुरुबापिं) नाप खँल्हाबल्हा

या:वन । सुचुकुचु यायेगु न्हि शुक्रवा:कुन्हु क्व:छित । सहलह याना: छगू सुचुकुचु यायेगु पुच: नं नीस्वन । सकलें लय्ताल ।

शुक्रवा: जुल । सुचुकुचु यायेत मा:गु ज्वलं चूलाकल । पासापिंत थ:थ:पिसं यायेगु ज्याया जिम्मा नं बिल । थ:थ:पिंत जिम्मा ब्यूकथं सुचुकुचु यासैं फोहोरया व्यवस्थापन नं यात । दक्वस्यां थ:थ:गु म्ह नं सुचुकुचु यात । छैंय् वना: थ:गु म्ह नं सुचुकुचु यायेगु बचं कया: सकलें लिहां वन ।

न्त्यस: लिस:

क) न्त्यस: ब्वनेक्वथा व ब्वनेकुथि छाय् सफा जुइमा: ?

लिस: न्हिच्छिं ब्वनेक्वथा व ब्वनेकुथि सफा जुइमा: छाय्धा:सा सफा जुलकि ल्वचं कइमखु ।

ख) न्त्यस: ब्वनेकुथिया अंगलय् यखायात:गु किपाय् छु च्वयातल जुइ ?

लिस: ब्वनेकुथिया अंगलय् यखायात:गु किपाय् सुचुकुचु यायेमा:गु कारण, यायेगु तरिका आदि च्वयात:गु जुइ ।

ग) न्त्यस: सुचुकुचु यायेत मा:गु ज्वलं छु छु ख: ?

लिस: सुचुकुचु यायेत मा:गु ज्वलं साबेल, पिक, इंचा, खुर्पा, तुफि, च्वाफि, फोहोर तुइगु थल, फोहोर मुनेगु थल, मास्क, पन्जा आदि ख: ।

खँगव: धुकू

नेपालभाषा

ब्वनामि

ल्वचं

ब्वनेक्वथा

ब्वनेकुथि

चूलाकल

ई

नेपाली भाषा

विद्यार्थी

रोगले

कक्षाकोठा

विद्यालय

जम्मा गऱ्यो

समय

अंग्रजी

student

cause of disease

classroom

school

managed

time

याज्या

१. प्वंगु थासय् पाय्छिगु खँगवः तयादिसँ :

- क) आदि ब्वनेक्वथां वइगु फोहोर खः ।
ख) स्यनामिपिसं छगू दयेकल ।
ग) श्याम ब्वनेगु व ज्या यायेगुलिइ बांलाःम्ह ब्वनामि खः ।
घ) ब्वनेकुथिं पिहांवइगु आदि फोहोर खः ।
ङ) दूषित लकसं म्हयात बी ।

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः च्वयादिसँ :

- क) ब्वनेकुथिइ फोहोर गय् यानाः जुइ ?
ख) ब्वनेकुथिया सुचुकुचु छाय् यायेमाःगु खः ? थुकिं भीत छु छु फाइदा जुइ ?
ग) ब्वनेकुथि सुचुकुचु यायेत माःगु ज्वलं छसिकथं च्वयादिसँ ।
घ) ब्वनेकुथिं पिहांवःगु फोहोरया व्यवस्थापन गथे यानाःयाइ ?
ङ) ब्वनेकुथिया सुचुकुचु धुंकाः थःगु म्ह छाय् सुचुकुचु यायेमाःगु खः ?

३. परियोजना ज्या : ब्वनेकुथिइ सुचुकुचु याये न्ह्यः व यायेधुंकाः यायेमाःगु खँबारे च्वयादिसँ ।
ब्वनेक्वथाय् न्यंकादिसँ ।

क्रियाकलाप

मस्तयूत ब्वनेकुथिइ फोहोर जुइगु कारण, थुकिया लिच्चः, सुचुकुचु यायेमाःगु कारण नापं फोहोर व्यवस्थापनबारे खँल्हाबल्हा याकादिसँ । माःगु ज्वलंयाबारे मस्तलिसे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । पुचः दयेकाः शुक्रबाःकुन्हु ब्वनेक्वथा सुचुकुचु याकादिसँ । सुचुकुचु यायेत माःगु ज्वलंया व्यवस्था यानादिसँ । सुचुकुचु यायेमाःगु कारणबारे वक्तृत्वकला कासा याकादिसँ ।

द.२ दांगदुंग कासा

थ्व कासा म्हितेत थुलि हे कासामिपिं
माः धयागु मद्दु । थ्व कासा अप्वः यानाः
चकंगु थासय् (ख्यलय्) म्हिती । थ्व कासा
म्हितेत गथि चिने फड्गु चिपुगु कापः
छकू काइ । थ्व कासा म्हितीपिं कासामिपिं
चाकलाक्क च्वनाः थःगु ख्वाः दुने लाकाः भति
भति मथीक फ्यतुइ ।

शुरुइ छम्ह दुम जूम्ह कासामिं गथि चिनातःगु कापःयात सुचुकाः चाकलाक्क फ्यतुनाच्चपिं
कासामिपिंत चाःहिली । चाःहिलीबलय् फ्यतुनाच्चपिं कासामिपिसं थःगु छयं संके दइ मखु ।
दुम जूम्हेस्यां छम्हसिया ल्यूने कापः कुर्का बी । कापः कुर्केधुंकाः नं थःके हे कापः दु थें
यानाः ब्वाँय् वनाच्चनी । यदि दुम जूम्ह चाःहिलाः न्हाचः कापः कुर्कूगु थासय् थ्यन धाःसा व
कापः कयाः फ्यतुनाच्चम्ह कासामियात थनाः थः फ्यतुइ । अले न्हापा फ्यतुनाच्चम्ह कासामि
दुम जुइ । यदि फ्यतुनाच्चम्ह कासामिं सिल धाःसा थःगु ल्यूने च्वंगु कापः कयाः दुमयात हे
लितु लिनाः पारापारा दायेत स्वइ । यदि दायेफत धाःसा व दुम हाकनं दुम जुइ । थथे हे
तुं यानाः थ्व कासा म्हिते ज्यू । थुलि हे ई माः धइगु मद्दु ।

न्त्यसः लिसः

- क) न्त्यसः दांगदुंग कासा म्हितेत ग्वःम्ह कासामि दुसा न्त्यइपुसे च्वनी ?
लिसः दांगदुंग कासा म्हितेत फयांफत्तले अप्वः कासामित दुसा न्त्यइपुसे च्वनी ।
- ख) न्त्यसः दांगदुंग कासा म्हितेत हामा (अम्पाएर) माःला ?
लिसः दांगदुंग कासा म्हितेत हामा म्वाः । थःथः जानाः म्हितेगु खः ।
- ग) न्त्यसः दांगदुंग कासां भीगु छु विकास जुइ ?
लिसः दांगदुंग कासां भीगु मिखा व शारीरिक विकास जुइ ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा

नेपाली भाषा

अंग्रजी

गथि चिने

गाँठो पार्ने

making knot

चिपुगु

सानो

small

चाकलाक्क

वृत्ताकार

circular

चाःहिली

घुम्छ

rounding

संके दइ मखु

घुमाउन पाइदैन

not to move

कुर्का बी

खसाल्छ

throw

न्हाचः कुर्कूगु

अघि खसालेको

thrown before

दाया यंकी

हिकार्उदै जान्छ

beating back side

सिल धाःसा

थाहा पाए भने

if know

याज्या

१. प्वंगु थासय् पाय्छिगु खँग्वः तयादिसँ :

- क) दांगदुंग कासा म्हितेत मदयेक मगाः ।
- ख) दांगदुंग कासा म्हितेत थुलि हे माः धइगु मद्दु ।
- ग) दांगदुंग कासा म्हितीपिं कासामिपिं फ्यतुनाच्चनी ।
- घ) दांगदुंग कासाय् छम्ह कासामि जुइ ।
- ङ) कुर्के धुंकाः नं मस्यू पहःयानाः ब्वाँय् जुयाच्चनेमाः ।

२. क्वय् बियातःगु न्त्यसःया लिसः च्वयादिसँ :

- क) दांगदुंग कासा म्हितेत गज्याःगु थाय् माः ?
- ख) दांगदुंग कासा म्हितेत छु छु ज्वलं माः ?
- ग) ल्यूने कापः लाःम्हेस्यां छु याःसा दुम जुइ मखु ?
- घ) दुम जूम्हेस्यां छु याःसा थः हाकनं दुम जुइ मखु ?
- ङ) दांगदुंग कासा म्हितेगु तरिका च्वयादिसँ ।

३. परियोजना ज्या : दांगदुंग कासा म्हितेबलय् छुकी विशेष ध्यान बीमाः ? नापं थ्व कासा म्हिताः छितः छु फाइदा दइ च्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

थ्व कासा म्हितेबलय् न्हापां पाय्छिगु म्हितेगु थाय् ल्ययाः मस्तय्त नियम धायेकादिसँ । थ्व कासा म्हिताच्चंगु भिडियो क्लिप व किपा क्यनादिसँ । अनं लिपा अभ्यास याके धुंकाः जक कासाया रुपय् म्हितकादिसँ । दक्व मस्तय्त म्हितेगु पाः बियादिसँ । थ्व कासा म्हितेत माःगु सीपबारे मस्तय्त खँलाबल्हा याकादिसँ । थुकिं भीगु म्हया छु छु ब्वयात फाइदा जुइ खँलाबल्हा यानादिसँ ।

सिकाइ उपलब्धि :

शंखधर साख्वाः, धुस्वां साय्मि, नारायण गोपाल गुरुवाचार्य, धम्मवती गुरुमां, कृष्णभाइ महर्जन व डा. कमलप्रकाश मल्ल म्हसीकेफइगु व वय्कःपिनिगु योगदानबारे धायेफइगु ।
(पाठ्यघन्टि ल्याः १०)

९.१) शंखधर साख्वाः

शंखधर साख्वाःया छें येँ देय्या मरु इलाननिइ खः । शंखधर साख्वाः नेपाःया राष्ट्रिय विभूति खः । वय्कः उगु इलय् छम्ह फबन्जाः (बनेज्यामि) खः । वय्कलं वि.सं. १३६ स येँया जुजु राघवदेवया अनुमति कयाः न्हूगु संवत् छ्यल । वय्कलं छ्यःगु संवत् नेपाल संवत् खः ।

किंवदन्तीकथं ख्वपया जुजु आनन्ददेवं सुवर्णयोग चूलाइबलय् येँया लखुतीर्थया फि लुं जुइगु खँ सीकल । ख्वपनिसें प्यम्ह भल्याःतय्सं लखुतीर्थय् फि काःवल । थ्व खनेवं शंखधरं उमित ह्ययेकाः फि दक्वं थःगु छेंया छेदिइ प्वकेबिल । ज्याला दत धकाः भल्यात लय्ताल । इमिसं मेगु फि ज्वनावन । थुखे

प्यन्हु दुकुन्हु फि दक्व लुं जुयाच्चन । लुं दक्व मियाः जनतायागु त्यासा पुल । नेपाः देय्या नामं 'नेपाल संवत्' छ्यल । वय्कलं पशुपतिया दक्षिण लुखाया पिनेसं थःगु ल्वहंया मूर्ति थापना

यात । थिमिइ वय्कःया नामं शंखधर चुक नां छुनाः भवाता तयातःगु दु । अथे हे लखुतीर्थ लिक्क रामघाटय् वय्कःया भवातालिसें शंखधर ध्वाका दयेकल । सरकारं वय्कःया किपा दुगु हुलाक टिकट पिथंगु दु । वय्कःया नामं दँय्दँसं कछलाथ्व दशमीकुन्हु शंखधर दिवस हनी । वय्कः नेपाल संवत्या प्रणेता खः ।

न्त्यसः लिसः

क) न्त्यसः हलिमय् देय्या नामं नीस्वनातःगु छगू जक संवत् छु खः ?

लिसः हलिमय् देय्या नामं नीस्वनातःगु संवत् 'नेपाल संवत्' छगू जक हे खः ।

ख) न्त्यसः फि दक्वं लुँ जुयाच्चंगु खनेवं शंखधरं छु बिचाः यात ?

लिसः फि दक्वं लुँ जुयाच्चंगु खनेवं शंखधरं लुँ दक्वं लोककल्याणया ज्याय् छ्यलेगु बिचाः यात ।

ग) न्त्यसः साखाः धाःगु छु खः ?

लिसः साखा धकाः मनूतय्त त्यासा बीपिं साहुमहाजनत धाःगु खः ।

९.२) धुस्वां साय्मि

धुस्वां साय्मिया छें यँया भोछेंय् खः । धुस्वां साय्मिया धार्थेया नां गोविन्दबहादुर मानन्धर खः । वय्कःया जन्म ने.सं. १०५० य् जूगु खः । वय्कःयात उपन्यास सम्राट नं धाइ । वय्कः नेपालभाषा साहित्यया न्हापांम्ह उपन्यासकार खः । अथेहे न्हापांम्ह चिबाखं च्वमि नं खः । वय्कलं नेपालभाषाय् न्हापां मिसा उपन्यास च्वयादिल । वय्कःया दक्वं यानाः १३ गू उपन्यास सफू पिदंगु दु । वय्कलं कविता, चिबाखं, छधाःप्याखं, बाखं, नाटक सफू नं च्वयादीगु दु । वय्कलं नेपालभाषां जक मखु नेपाली, हिन्दी व अंग्रेजी भाषां साहित्य

चवयादीगु दु । वय्कलं चवयादीगु सफू मिसा, गंकि, मूस्वां, त्रिवेणी, ह्याउंनिभा: आदि ख: । वय्क: प्राध्यापक ख: । वय्क: नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठानया दुज: जुयादिल । वय्कलं **‘गंकी वसुन्धरा प्रतिष्ठान’** नीस्वनादीगु दु । थुकी थ:गु नांजा:गु उपन्यास गंकि व तिरिमय्जु वसुन्धराया नां स्वानाच्वंगु दु । वय्क:यात च्वसापासां साहित्य सुता उपाधि देछ्छा:गु दु । अथे हे नेपालभाषा परिषदं भाषा थुवा: पदवी देछ्छा:गु दु ।

न्त्यस: लिस:

क) न्त्यस: चिबाखं धा:गु छु ख: ?

लिस: चिबाखं धा:गु चिहाक:गु बाखं ख: ।

ख) न्त्यस: धुस्वां साय्मियागु गंकि उपन्यास ग्व:गू भाषां अनुवाद जुया: पिदंगु दु ?

लिस: धुस्वां साय्मिया गंकि उपन्यास च्यागू भाषां अनुवाद जुया: पिदंगु दु ।

ग) न्त्यस: धुस्वां साय्मि गनया सांस्कृतिक सहचारी नं जुयादिल ?

लिस: धुस्वां साय्मि भारतस्थित नेपाली राजदुतावासया सांस्कृतिक सहचारी नं जुयादिल ।

९.३) नारायणगोपाल गुरुवाचार्य

नारायणगोपाल गुरुवाचार्यया छें किलागलय् ख: । वय्क:या जन्म वि.सं. १९९८ असोजय् जूगु ख: । नारायणगोपाल नेपा:या संगीत ख्यलय् स्वर सम्राट कथं नांजा: । वय्क: म्येहालामि व संगीतकार नं ख: । वय्कलं नेपालभाषा व नेपाली भाषाया संगीत ख्यलय् त:धंगु योगदान यानादीगु दु । वय्क: सांस्कृतिक संस्थानया सञ्चालक सदस्यनिसें महाप्रबन्धकतक जुयादिल । वय्कलं नेपालभाषाय् **दकलय् सा:गु अय्ला:** , **तुयूगु भ्वं जिगु जिन्दगी ख:**

व जीवनय् गबलें छकःसां जिं प्रेम यानागु म्ये हालादीगु खः । वय्कःयात सर्वोत्तम संगीत पुरस्कार, सर्वोत्तम गायन पुरस्कार, इन्द्रराज्यलक्ष्मी प्रज्ञा पुरस्कार, गोरखा दक्षिणवाहु, विख्यात त्रिशक्तिपट्ट आदि पुरस्कार देछाःगु दु । वय्कःया भवाता किलागलय् ह्याउँम्ह किसिद्यः लिक्कसं व महाराजगंज चक्रपथय् नं दु । वय्कःया किपा दुगु हुलाक टिकट नं पिथंगु दु । वय्कःया लुमतिइ नारायणगोपाल संगीत कोष नं नीस्वनातःगु दु ।

न्त्यसः लिसः

क) न्त्यसः म्ये हालीम्हेसित छु धाइ ?

लिसः म्ये हालीम्हेसित म्येहालामि धाइ ।

ख) न्त्यसः म्येय् संगीत बीम्हेसित छु धाइ ?

लिसः म्येय् संगीत बीम्हेसित संगीतकार धाइ ।

ग) न्त्यसः नारायणगोपालं छु पत्रिका सम्पादन यानादिल ?

लिसः नारायणगोपालं बागीना (बाजा+गीत+नाच) पत्रिका सम्पादन यानादिल ।

९.४) धम्मावती गुरुमां

धम्मावती गुरुमां नेपाःया अतिकं प्रभावशाली बौद्ध विदुषी भिक्षुणी खः । वय्कःया जन्म यलया ओकुबहालय् ने.सं. १०५४ स जूगु खः । वसपोलया मचाबलय्या नां गणेश कुमारी शाक्य खः । वसपोलयात बुद्ध धर्मया अध्ययन यायेगु इच्छा जुल । उकिं छेंयापिं सुयाकें नं उजं मकांसे भारतया आसाम नागाल्याण्डया जंगलं जुनाः बर्माय् थ्यंकाबिज्याःगु खः । वसपोलं १२ दँ तक बुद्ध धर्म ब्वनाः नेपाः लिहां वयाः येंया सीघलय्

धर्मकीर्ति विहार दयेकाबिज्यात । **धर्मकीर्ति** मासिक पत्रिका पिथनादिल । वहे पत्रिकाया विशेष सल्लाहकार नं जुयादिल । वसपोलं लुम्बिनी, सारनाथ, भवँत, वसुन्धरा आदि थीथी थासय् बौद्ध विहार, धर्मशाला व वृद्धाश्रम दयेकाबिज्यागु दु । वसपोलं द्वलंद्वः मिसातयूत बुद्ध धर्मया बारे स्यनेकने यानाः सलंसः मिसातयूत भिक्षुणी दयेकाबिज्यात । म्यानम्यारया राजनीतिक नेता आडसाड सुकीयात नं वसपोलं धर्मकीर्ति विहारय् बुद्ध धर्म सम्बन्धी ज्ञान बियाबिज्यात । वसपोलं नेवाः मिसामस्तयूत ऋषिनी दयेकाः बौद्ध परम्पराकथं बाःःहाः तयेगु संस्कार शुरु यानाबिज्यात ।

वसपोलं नेपालभाषां ५० गुलिं मयाक सफू च्वयाबिज्यात । **बुद्धया भिनिगू विपाक, प्रेमं छु जुइ, एकताया ताःचाः, लक्ष्मीच्चः, मनूतयूगु पहः** आदि वसपोलया सफू खः । वसपोलया जीवनीयात कयाः न्यागू भाषां उपन्यास पिदंगु दु । वसपोलया ज्याया मूल्याङ्कन यासैं बर्मी सरकारं **सासनध्वज धम्माचरिय** उपाधि देछात । अथे हे नेपालभाषा परिषदं **भाषा थुवाः** उपाधि देछाःगु दु ।

क) न्ह्यसः धम्मावती गुरुमांमं धर्मकीर्ति विहारय् च्वनाः छु यानाबिज्यात ?

लिसः धम्मावती गुरुमांमं धर्मकीर्ति विहारय् च्वनाः मिसातयू दथुइ बुद्ध धर्म प्रचार प्रसार यानाबिज्यात ।

ख) न्ह्यसः आडसाड सुकी छु सिरपाः त्याकादीमह खः ?

लिसः आडसाड सुकी शान्तिया नितिं नोबेल सिरपाः त्याकादीमह खः ।

ग) न्ह्यसः धम्मावती गुरुमांयाबारे नेपालभाषां छु उपन्यास पिदंगु दु ?

लिसः धम्मावती गुरुमांया नेपालभाषां यःमह म्थ्याय् उपन्यास पिदंगु दु ।

९.५) कृष्णभाइ महर्जन

कृष्णभाइ महर्जनया छें येंया तःननिइ खः । कृष्णभाइ महर्जन नांजाःमह वाद्यवादक खः । वयूकःया जन्म ने.सं. १०४१ स जूगु खः । राणाकालय् आःथें ब्वनेकुथि वनेगु चलन मदु । गुरु परम्परा कथं स्यनीगु चलन खः । वयूकलं म्ये गुरु कालु बाज्यापाखें सयेकादिल ।

अथे हे वय्कलं खिं गुरु सिरमानपाखें खिं, पछिमा, बय् आदि सयेकादिल । वय्कलं वि.सं. २०२१ श्रावण २१ गते नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठानया हलय् न्हापांखुसी बाजं ब्वज्या यानादिल । उगु ब्वज्याय् दाफा खिं, क्वंचाखिं, धिमे, कान्तां दबदब, नगरा, पछिमा, ढोलक, मादल व बाँसुरी छक्वलं थाना: क्यनादिल ।

वय्क:या बाजं सम्बन्धी सीपं याना: वय्कलं थीथी राष्ट्रिय व अन्तर्राष्ट्रिय दबुलिइ बाजं थायेगु त्व:ता: चूलाकादिल । वय्कलं रेडियो नेपाल, नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान, संस्कृति विभाग, नेपाल टेलिभिजनय् थ:गु कला न्ह्यब्वयादिल । वय्कलं नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठानय् वाद्यवादक कथं जागीर नयादिल ।

वय्कलं नेपा:या परम्परागत बाजंयात नेपालं पिने थीथी अन्तर्राष्ट्रिय ख्यलय् म्हसीकेगु ज्या यानादिल । वि.सं. २०५३ सालय् जनस्तरपाखें वय्क:यात त:जिक सम्मान यात ।

न्ह्यस: लिस:

क) न्ह्यस: वाद्यवादक धा:गु छु ख: ?

लिस: वाद्यवादक धा:गु बाजं थाइम्ह ख: ।

ख) न्ह्यस: कृष्णभाइ महर्जन छाय् नांजा: ?

लिस: कृष्णभाइ महर्जन वाद्यवादक जूगुलिं नांजा: ।

ग) न्ह्यस: कृष्णभाइ महर्जनं सुयाके म्ये स्यनादिल ?

लिस: कृष्णभाइ महर्जनं कालु बाज्यायाके म्ये स्यनादिल ।

९.६ प्रा. डा. कमलप्रकाश मल्ल

प्रा. डा. कमलप्रकाश मल्लया छँ, यँया थाय्मदुइ खः । वय्कःया जन्म ने.सं. १०५६ कौलागा लक्ष्मीपुजाकुन्हु जूगु खः । वय्कः अंग्रेजी विषयया प्राध्यापक खः । वय्कः नेपालभाषाय् वरिष्ठ समालोचक, अनुवादक, सम्पादक, वरिष्ठ शिक्षाविद्, अनुसन्धानविद्, इतिहासकार, विद्वान कथं नांजाः । वय्कः नेपालभाषाय् जक मखु नेपाःया हे छम्ह तःधंम्ह विद्वान, भाषाविद्, बुद्धिजीवी कथं नांजाःम्ह व्यक्ति खः ।

वय्कलं बेलायतं विद्यावारिधि यानादिल । त्रिभुवन विश्वविद्यालयय् शिक्षाध्यक्ष नं जुयादिल । वय्कलं नेपालभाषा, नेपाली व अंग्रेजी स्वंगू भाषां च्वसा न्ह्याकादीगु दु । वय्कलं सम्पादन यानादीगु सफू ग्यसु ग्यं । वय्कलं सम्पादन यानादीगु सफू दि गोपालराज वंशावली (इतिहासकार धनवज्र वज्राचार्य नापं अंग्रेजी अनुवाद नं), अ डिक्सनरी अफ क्लासिकल नेवारी, मूसः, लिसं, नःलि स्वना आदि खः । अथे हे वय्कलं च्वयादीगु सफू नेपालया प्राचीन भाषा नेपालभाषा, नेपालभाषाया ध्वाना सफूया धलः, पूर्वज लुमंका, सिँकःमिया स्वांने आदि खः । वय्कलं नेपालभाषा साहित्यया विकास यायेगु नितिं थःगु हे छँय् विद्यार्थी साहित्य मण्डल चायेकादिल । वय्कःयात महेन्द्र विद्याभूषण, शुभराज्याभिषेक पदक, गोरखा दक्षिणवाहु व त्रिशक्तिपट्ट पदक देछ्छाःगु दु ।

न्ह्यसः लिसः

क) न्ह्यसः डा. कमलप्रकाश मल्लया जन्म छु तिथिकुन्हु जूगु खः ?

लिसः डा. कमलप्रकाश मल्लया जन्म कौलागा लक्ष्मीपुजा कुन्हु जूगु खः ।

ख) न्ह्यसः भाषाविद् धाःगु छु खः ?

लिसः भाषाविद् धाःगु भाषाया विद्वान धाःगु खः ।

ग) न्ह्यसः डा. कमलप्रकाश मल्ल त्रिभुवन विश्वविद्यालयया छु जुयादिल ?

लिसः डा. कमलप्रकाश मल्ल त्रिभुवन विश्वविद्यालयया शिक्षाध्यक्ष जुयादिल ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा

नेपाली भाषा

अंग्रजी

बनेज्यामि

व्यापारी

businessman

त्यासा पुलाः

ऋण तिरेर

loan paid

देय्या नामं नीस्वनातःगु

देशको नाममा स्थापना गरिएको

established by country's name

नीस्वनादीगु

स्थापना गर्नु भएको

established

लुमंति

सम्भनामा

in the memory of

यःम्ह म्ह्याय्

मन परेकी छोरी

lovely daughter

ह्वःताः

मौका

chance

अतिकं

अति धेरै

too much

ग्यसु ग्यं

स्तरीय

standard

लिक्कसं

नजिकै

nearby

याज्या

१. पाय्छि जू मजू च्वयादिसँ :

- क) दँय्दसं कछलाथ्व दशमीकुन्हु शंखधर दिवस हनी ।
- ख) धुस्वां साय्मिं कविता, बाखं, छधाःप्याखं व उपन्यास च्वयादिल ।
- ग) 'तुयूगु भ्वं जिगु जिन्दगी' म्ये नारायणगोपालं हालादीगु खः ।
- घ) कृष्णभाइ महर्जन नांजाःम्ह वाद्यवादक खः ।
- ङ) डा. कमलप्रकाश मल्लं 'विद्यार्थी साहित्य मण्डल' चायेकादिल ।

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः च्वयादिसँ :

- क) शंखधर साख्वालं छु यात ?
- ख) नेपालभाषा साहित्यय् दकलय् न्हापा सुनां उपन्यास च्वल ?
- ग) नारायण गोपाल छाय् नांजाः ?
- घ) नेपालभाषा परिषदं धम्मवती गुरुमांयात छु उपाधि ब्यूगु खः ?
- ङ) डा. कमलप्रकाश मल्लं छु छु भाषां च्वयादिल ?

३. चिहाकय्क लिसः च्वयादिसँ :

- क) धुस्वां साय्मिं नेपालभाषा साहित्यय् छु छु योगदान यात ?
- ख) नारायणगोपालयात छाये 'स्वर सम्राट' धाःगु खः ?
- ग) डा. कमलप्रकाश मल्लं च्वयादीगु सफूया धलः दयेकादिसँ ।

४. परियोजना ज्या : च्वय् बियातःपिं हनेबहःपिसं देय्या निंतिं याःगु देनया बारे न्यनेकने यानाः छिं स्यूगु खँ च्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

च्वय् बियातःपिं हनेबहः पिनिगु देनया बारे छसिकथं खँल्हाबल्हा याकादिसँ । मस्तय्त शंखधर साख्वाःया बारे थीथी च्वसु व्वंके बियादिसँ । हलिमय् थ्व सम्बत् छाय् प्रख्यात जुल खँल्हाबल्हा यानादिसँ । धुस्वां साय्मिं साहित्य ख्यलय् यानादीगु ज्या छसिकथं च्वकादिसँ । स्वरसम्राट नारायणगोपालया म्ये दक्व मस्तय्त हायेकादिसँ । नारायणगोपालया म्ये हालेगु धेंधेंबल्लाः कासा यानादिसँ । धम्मवती गुरुमांया देनबारे खँल्हाबल्हा याकादिसँ । थःगु इलय् तसकं लोकंहवाःम्ह वाद्यवादक कृष्णभाइ महर्जनं विदेशय् गय्यानाः नेपाःया नां तयादिल खँल्हाबल्हा यानादिसँ । नेपालभाषा साहित्यया विकासया निंतिं डा. कमलप्रकाश मल्लं गज्याःगु भूमिका म्हितादिल खँल्हाबल्हा यानादिसँ । मस्तय्त छम्हछम्हेसित कापी पानाय् हनेबहपिनिगु नां च्वकाः म्हाय् तिकाः न्ववाकादिसँ । दसुकथं 'जि शंखधर साख्वाः खः । जिं ज्या यानाः' धकाः न्ववाकादिसँ ।

सिकाइ उपलब्धि :

नेपाल लिपिं अ, आ, याना ज्ञ तक च्वये फइगु । (पाठ्यघन्टि ल्याः १८)

थन भीसं नेपाल लिपिं अ, आ, इ, ई यानाः अं, अः तक च्वये सयेकेगु जुइ । अथेहे ट, ठ, ज्ञ तक च्वये सयेकेगु जुइ ।

अ	आ	इ	ई	उ	ऊ	
अ्	आ्	इ्	ई्	उ्	ऊ्	
अः	आः	इः	ईः	उः	ऊः	अः
अं	आं	इं	ईं	उं	ऊं	अं

ट	ठा	टि	ठी	टु	टू
ट्	ठा्	टि्	ठी्	टु्	टू्
टः	ठाः	टिः	ठीः	टुः	टूः
टं	ठां	टिं	ठीं	टुं	टूं
ठ	ठा	ठि	ठी	ठु	ठू
ठ्	ठा्	ठि्	ठी्	ठु्	ठू्
ठः	ठाः	ठिः	ठीः	ठुः	ठूः
ठं	ठां	ठिं	ठीं	ठुं	ठूं

उ	ऊ	अ	आ	ं	उः
ऋ	ॠ	इ	ई	ॄ	ऋः
ॠ	ॡ	उ	ऊ	ं	ॠः
ए	ऐ	इ	ई	ॄ	एः
ॠ	ॡ	उ	ऊ	ं	ॠः
ग	गा	नि	नी	न्	गू
ग	गै	गा	गौ	गं	गः
थ	था	थि	थी	थ्	थू
थ	थै	था	थौ	थं	थः
द	दा	दि	दी	द्	दू
द	दै	दा	दौ	दं	दः
ध	धा	धि	धी	ध्	धू
ध	धै	धा	धौ	धं	धः
न	ना	नि	नी	न्	नू
न	नै	ना	नौ	नं	नः
य	या	यि	यी	य्	यू
य	यै	या	यौ	यं	यः
रु	रा	रि	री	र्	रू
रु	रै	रा	रौ	रं	रः
व	वा	वि	वी	व्	वू
व	वै	वा	वौ	वं	वः
रु	रा	रि	री	र्	रू

रु	रु	रु	रु	रुं	रुः
म	मा	मि	मी	म्	मू
भ	भ	भा	भी	भं	भः
य	या	यि	यी	य्	यू
य	यै	या	यौ	यं	यः
न	ना	नि	नी	न्	नू
न	नै	ना	नौ	नं	नः
ल	ला	लि	ली	ल्	लू
ल	लै	ला	लौ	लं	लः
व	वा	वि	वी	व्	वू
व	वै	वा	वौ	वं	वः
ष	षा	षि	षी	ष्	षू
ष	षै	षा	षौ	षं	षः
ष	षा	षि	षी	ष्	षू
ष	षै	षा	षौ	षं	षः
स	सा	सि	सी	स्	सू
स	सै	सा	सौ	सं	सः
ह	हा	हि	ही	ह्	हू
ह	है	हा	हौ	हं	हः
ञ	जा	जि	जी	ज्	जू
ञ	जै	जा	जौ	जं	जः
प्र	प्रा	प्रि	प्री	प्	पू

क	कै	का	कौ	कं	कः
ख	खै	खा	खौ	खं	खः
ग	गै	गा	गौ	गं	गः

याज्या

- क, का,, कं, कः तक च्वकादिसँ ।
- ग, गा,, गं, गः तक च्वकादिसँ ।
- थुकियात नेपाल लिपिं च्वयादिसँ ।
व, क्ष, थ, प, म
- थुकियात देवनागरिं च्वयादिसँ ।
घ, यू, यं, रै, जे
- च्वय् बियातःगु दक्व आखः नेपाल लिपिं च्वयाः थःगु छैय् ब्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

थ्व आखःगवःत च्वय् सयेकेत तःकःमछि च्वकेगु आवश्यक जुइ । उकिं थुकियात मस्तय्सं सः पिज्वयेक हायेकाः आखःगवः म्हसीके बियादिसँ । आखःगवः च्वयेत ई बियादिसँ । छगः छगः आखःगवः भिकः तक च्वकादिसँ । न्हिन्हिकथं छन्हु न्ह्यः च्वयेधुंकूगु खँगवःत दोहोरे याकाः च्वकादिसँ । दक्व मस्तय्के च्वयेगु सीप उतिकं हे मदइगुलिं यानाः सःपिं मस्तय्त न्हापां न्ह्याकादिसँ । अथे हे कम सीप दुपिं मस्तय्त बुलुहुँ च्वकादिसँ ।

श्री महानगव्याप्तिका
काठमाडौं महानगरपालिका

